

Χανιώτικα νέα
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ 31 Δεκεμβρίου 2016

διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΤΕΧΝΕΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΒΙΒΛΙΑ / ΜΟΥΣΙΚΗ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΜΙΑ ΑΞΕΧΑΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Η νύχτα των 90's

ΕΛΙΑ ΚΟΥΜΗ

diadromes@haniotika-nea.gr

editorial

Μγενιά των σημερινών σαραντάρηδων ήταν αυτή που ενηλικιώνόταν τη δεκαετία του '90. Μεταξύ αυτών είμαστε κι εμείς, τα περισσότερα από τα μέλη της δημοσιογραφικής ομάδας των "Χ.Ν." Η απόφαση λοιπόν γι' αυτό το ρεπορτάζ -κατά την εβδομαδιαία συνάντηση προγραμματισμού για το επόμενο τεύχος- συνοδεύονταν από άφθονα «θυμάσαι τότε», «ήμουν κι εγώ εκεί» αλλά και νοσταλγικές σιωπές για τους πρώτους έρωτες, τα συγκροτήματα που καθόρισαν τα μουσικά μας ακούσματα, τον τρόπο που τότε οι παρέες ενώνονταν ή χωρίζονταν ανάλογα με τα μαγαζιά που σύχναζαν, για την ξεγνοιασιά που μόνο η πρώτη νύχτη μπορεί να προσφέρει...

Στο σημερινό αφιέρωμα αποχαιρετούμε -ή ίσως ξορκίζουμε- το 2016 με ένα μεγάλο πάρτυ, μία "μπαρότσαρκα" σε κάποια από τα πιο γνωστά νυχτερινά μαγαζιά των Χανίων της δεκαετίας του '90 και σας καλούμε να μας ακολουθήσετε. Τα σχόλιά σας, αλλά προτάσεις για επόμενα ρεπορτάζ, είναι πάντοτε ευπρόσδεκτα στην ενότητα "διαδρομές" της ιστοσελίδας των "Χ.Ν." www.haniotika-nea.gr και στο email μας diadromes@haniotika-nea.gr

Καλή Χρονιά!

No. 546

Φανταστικό μουσείο

Ρογήρος φαν ντερ Βεύντεν (Rogier van der Weyden), "Πορτραίτο του Φραντσέσκο ντ' Έστε", γύρω στα 1460, Συλλογή Φρίντσαμ (Michael Friedsam), Νέα Υόρκη.

Περιεχόμενα

σελ. 3 - 5 ~ Πολιτισμός, σινεμά

σελ. 6 - 7 ~ Τα ορεινά χωριά του Μονοφατοίου Ηρακλείου

σελ. 8-11 ~ Η νύχτα των 90s

σελ. 12 ~ Παιδότοπος

σελ. 13 ~ Εκπαιδευτικές δράσεις για οικογένειες στα Μουσεία

σελ. 14 ~ Βιβλία - Αφορμή

σελ. 15 ~ Οι χοροί της Βιέννης

σελ. 16 ~ Υγεία & Βότανα

31/12

Μελανία

1/1

Βασίλειος,

Βασιλική,

Βασιλεία,

Εμμέλεια,

Τηλέμαχος

3/1

Γενοβέφα

5/1

Θεόπεμπτος,

Θεωνάς

6/1

Περιστερά,

Θεοπούλα,

Θεοφάνης,

Φάνης,

Θεοφάνια,

Θεανώ,

Ιορδάνης,

Ουρανία,

Ράνια,

Φανή,

Φένια,

Φωτεινή,

Φώτης

7/1

Γιάννης,

Πρόδρομος

Μαπικονιζόμενη μορφή στο διάσημο αυτό πορτραίτο του μεγάλου φλαμανδού ζωγράφου Ρογήρου φαν ντερ Βεύντεν, έχει με πειστικά επιχειρήματα ταυτιστεί με τον Φραντσέσκο ντ' Έστε (1430-1475), νόθο γιό του δούκα της Φερράρας Λιονέλλο ντ' Έστε (1407-1450). Η επιγραφή francisque που συνοδεύει το στέμμα της οικογένειας, το αποτυπωμένο στην οπίσθια όψη της προσωπογραφίας που είναι ζωγραφισμένη πάνω σε ξύλο, δεν αφήνει καμία αμφιβολία περί αυτού. Ο Φραντσέσκο ντ' Έστε θα εγκαταλείψει την Ιταλία στα 1444 για να βρεθεί στις Κάτω Χώρες, όπου και θα λάβει τη στρατιωτική του εκπαίδευση στην αυλή του δούκα της Βουργουνδίας, "Φίλιππου του Καλού". Θα υπάρξει στενός ακόλουθος του Βουργουνδού μονάρχη, υπηρετώντας αυτόν και το γιό και διάδοχο του "Κάρολο το Γενναίο" (Charles de Charlerois) έως το θάνατό του, ο οποίος επήλθε πιθανότατα στα 1475.

Ο πίνακας θα πρέπει να ζωγραφίστηκε στις Κάτω Χώρες στα 1460, όταν ο Φραντσέσκο ήταν περίπου 30 χρονών. Στο έργο παρατηρούνται τα τυπικά χαρακτηριστικά της βορειοευρωπαϊκής σχολής στον τομέα της αυλικής προσωπογραφίας. Η αρχική εντύπωση είναι αυτή μιας ιερατικότητας και αυστηρότητας στην απόδοση της μορφής με την περιποιημένη κόμμωση, τη γαμψή μύτη, το ερμητικά κλειστό στόμα και το γυάλινο, απλανές βλέμμα. Η αίσθηση αυτή ψυχρότητας της μορφής και αποστασιοποίησής της από τον θεατή επιτείνεται κατ' αρχήν από το τολμηρό και σε κάθε περίπτωση για έργα της συγκεκριμένης καλλιτεχνικής κατηγορίας αντισυμβατικό λευκό φόντο, που τονίζει ακόμη πιο έντονα τα τραχιά φυσιογνωμικά χαρακτη-

ριστικά, για να αναιρεθεί σε δεύτερο χρόνο μονάχα από μια σχετική κινητικότητα, όπως αυτή παρατηρείται στο σύμπλεγμα των δύο χεριών στο αριστερό κάτω άκρο του πίνακα. Ενώ το μονόπετρο που ο Φραντσέσκο επιδεικνύει περήφανα θα μπορούσε να παραπέμπει στην επικράτηση σε κάποιο αθλητικό διαγωνισμό, το σφυρί, αν και απαντάται αρκετά συχνά ως συνοδευτικό αντικείμενο σε μια σειρά από πορτραίτα ευγενών στην τέχνη της Βόρειας Αναγέννησης, παραμένει στη συμβολική του ερμηνεία κατά βάση αινιγματικό. Ίσως η παρουσία του να ενέχει έναν τελετουργικό χαρακτήρα, ίσως πάλι και να σχετίζεται με τα υψηλά αξιώματα που ο Φραντσέσκο κατείχε ως επιφανές μέλος της αυλής της Βουργουνδίας (ο Φραντσέσκο κατείχε επί παραδείγματι τον τίτλο του κυβερνήτη του Βατερλώ). Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει σε κάθε περίπτωση το γεγονός ότι, όπως μας φανερώνει η αφιερωματική επιγραφή με τον εξάισια αποδοσμένο θυρεό των Έστε στην οπίσθια πλευρά του πίνακα, το έργο προοριζόταν από τον παραγγελιοδότη ως δώρο-ενθύμιο με αποδέκτη πιθανότατα κάποιον επιστήθιο φίλο, καλούμενο καθ' αυτόν τον τρόπο να υπηρετήσει το ρόλο που επωμίζεται η φωτογραφική τέχνη στη σύγχρονη εποχή.

Επιμέλεια: **ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ**
Ιστορικός Τέχνης - Αρχαιολόγος
Humboldt Universität zu Berlin
lastjudgment1540@hotmail.com

Εκδήλωση υποδοχής του νέου έτους θα πραγματοποιηθεί απόψε στην Πλατεία Δημοτικής Αγοράς από τον Δήμο Χανίων με τους βραβευμένους "CORE THE BAND".

ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΧΑΝΙΩΝ

Πρωτοχρονιάτικες εκδηλώσεις

Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης θα γίνει η καθιερωμένη κοπή της πρωτοχρονιάτικης βασιλόπιτας.

Στο μεταξύ, συνεχίζεται το πολιτιστικό πρόγραμμα του Δήμου Χανίων με ποικίλες εκδηλώσεις. Αναλυτικότερα:

*Τη Δευτέρα 2 Ιανουαρίου, στις 12.00, στο "Παγωμένο Δάσος των Χριστουγέννων" στο Δημοτικό Κήπο θα επαναληφθεί η δράση για κορίτσια 6 έως 12 ετών "Κυνήγι θησαυρού για μικρές πριγκίπισσες". Η υπεύθυνη της δράσης, Θηρεσία Κατσιφαράκη, προσκαλεί τα κορίτσια να ντυθούν πριγκίπισσες και να έρθουν να παίξουν.

*Στις 17.00, στο πρώην Δημαρχείο Ακρωτηρίου θα παρουσιαστεί η παράσταση θεάτρου σκιών "Ο Καραγκιόζης και ο καλικάντζαρος".

*Την Τρίτη 3 Ιανουαρίου, στις 12.00, στο "Παγωμένο Δάσος των Χριστουγέννων" στο Δημοτικό Κήπο θα επαναληφθεί η δράση για παιδιά 6 έως 12 ετών "Το κυνήγι του σοκολατένιου θησαυρού". Η υπεύθυνη της δράσης,

Θηρεσία Κατσιφαράκη, προσκαλεί τα παιδιά, που τους αρέσουν οι σοκολάτες να έρθουν να παίξουν.

*Επίσης ο Άγιος Βασίλης θα περιμένει τα παιδιά να βγάλουν Santa selfie την Κυριακή 1η Ιανουαρίου.

ΜΕ ΤΟΝ "ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ"

Ο Χορευτικός Όμιλος Χανίων "Ο Ψηλορείτης" σήμερα Σάββατο στις 12 το μεσημέρι στην πλατεία Δημοτικής Αγοράς θα πραγματοποιήσει την τελευταία του εκδήλωση το 2016. «Με τα χαμόγελα και τα πατήματα των χορευτών, με τσικουδιά και κρητική μουσική από το συγκρότημα των Δενταράκη Λευτέρη (λύρα) και Σταματάκη Νίκου (λαούτο) γλεντάμε παραδοσιακά και αισιοδοξούμε για ένα καλύτερο 2017», αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση. Την εκδήλωση διοργανώνουν ο Δήμος Χανίων, η Κ.Ε.Π.Π.Ε.Δ.Η.Χ. - ΚΑΜ και ο χορευτικός Όμιλος Χανίων "Ο Ψηλορείτης".

ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ VILLA DES ARTS

Εκθεση εικαστικών

Στον εκθεσιακό χώρο Villa des Arts (Νεάρχου 37) στα Χανιά συνεχίζεται η έκθεση του Πέτρου Ξενάκη με έργα ζωγραφικής με λάδι που αφορούν την ακραία ψυχολογία του ανθρώπου και Κοσμά Λιλικάκη με έργα comics από τη σειρά il cogliome (1978) και κατασκευές από τη σειρά "Το πράσινο ανθρωπάκι" (1997). Διάρκεια έκθεσης μέχρι και 12 Ιανουαρίου, με ώρες λειτουργίας 10.00 - 19.00.

ΣΤΟ ΩΔΕΙΟ

Θεατρική παράσταση

Ο Δήμος Χανίων σε συνεργασία με το Λαογραφικό Όμιλο Χανίων παρουσιάζουν τη θεατρική παράσταση "Άρχιξε Γλώσσα μου Άρχιξε" την Τετάρτη 4 Ιανουαρίου, στις 19.00, στο Βενιζέλειο Ωδείο Χανίων. Η είσοδος στην εκδήλωση είναι ελεύθερη (με προαιρετική προσφορά τροφίμων μακράς διάρκειας για το Κοινωνικό Παντοπωλείο του Δήμου Χανίων).

ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Αφιέρωμα στις Χαμένες Πατρίδες

Μεγάλη συναυλία-αφιέρωμα στις "Χαμένες Πατρίδες" διοργανώνει το "Μουσικό Σύνολο Χανίων" την Τρίτη 10 Ιανουαρίου και ώρα 9 μμ στο Πνευματικό Κέντρο (Α.Παπανδρέου 74). Θα ακουστούν τα έργα: Ασίκιου Πουλάκη του Μίκη Θεοδωράκη, Ρεμπέτικο του Σταύρου Ξαρχάκου, Μικρά Ασία και Βυζαντινός Εσπερινός του Απόστολου Καλδάρα. Ερμηνεύουν: Βασίλης Λέκκας, Τάσος Ψαλλιδάκης, Βιργινία Ντοκάκη. Μουσική επιμέλεια: Παύλος Μπαϊλάκης, Προλόγισι: Δημήτρης Νικολακάκης.

Μουσικοί: Στέλιος Καρύδας, κιθάρα Δημήτρης Ρέππας, μπουζούκι Δημήτρης Τσούρτος, κοντραμπάσο Ηλίας Κοντούδης, τύμπανα Χριστίνα Αλεξανδρή, πιάνο και σε πρώτη εμφάνιση η μικρή Εύα Παπανικολάκη, βιολί. Μουσικοί σε παραδοσιακά όργανα: Δημήτρης Κολλίντζας, κανονάκι Άκης Πιτσάνης, βιολί Παναγιώτης Σπανουδάκης, ούτι Στέλιος Οικονομάκης, κρουστά Βιργινία Ντοκάκη, κρουστά. Συμμετέχει ο Βυζαντινός Χορός Χανίων: Χοράρχης: Ιωάννης Καστρινάκης, Πατήρ Νεκτάριος Χριστοδουλάκης, Πατήρ Ιωάννης Μαστοράκης, Πατήρ Βασίλειος Κιάσσης, Τάσος Αθανασιάδης, Χριστόφορος Αλεβιζάκης, Αντώνιος Βακουφτοής, Αλέξανδρος Δελγιάννης, Δημοσθένης Ζορμπάς, Γεώργιος Κατάκης, Εμμανουήλ Κατσιγιαννάκης, Αλέξανδρος Κιριάκ, Δημήτριος Κολλίντζας, Αντώνιος Κυριακόπουλος, Μιχαήλ Λαγουδάκης, Νικόλαος Μανουσακάκης, Γεώρ-

γιος Μαστίχης, Δημήτριος Οικονομίδης, Ευάγγελος Πάνου, Θεόδωρος Παπαποστόλου, Εμμανουήλ Πεντάρης, Ιωάννης Σκαλιδάκης, Δημήτριος Σκαράκης, Ελευθέριος Χατζηδάκης. Ήχος: Γιάννης Λύκος, Μανώλης Παπαδάκης. Φωτισμός: Γιάννης Γιαννικάκης

Στο πλαίσιο της συναυλίας, η Αντιπεριφέρεια Χανίων, ο Δήμος Χανίων και το Μουσικό Σύνολο Χανίων θα τιμήσουν τον κ. Βασίλη Λέκκα για την προσφορά του στα μουσικά δρώμενα του τόπου μας. Επίσης το Μουσικό Σύνολο Χανίων θα τιμήσει την Αδελφότητα Μικρασιατών Χανίων "ο Άγιος Πολύκαρπος" για την κοινωνική της προσφορά στα Χανιά. Εισιτήρια: 8€ & 10€

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

"4 λεπτά και 12 δευτερόλεπτα"

Η Εταιρεία Θεάτρου ΜΝΗΜΗ, μετά την επιτυχία που σημείωσαν οι πρώτες παραστάσεις του έργου «4 λεπτά και 12 δευτερόλεπτα» του βραβευμένου Άγγλου συγγραφέα Τζέιμς Φριτς σε σκηνοθεσία Μιχάλη Βιρβιδάκη στο θέατρο Κυδωνία, παρουσιάζει έναν δεύτερο κύκλο παραστάσεων του έργου από την Παρασκευή 13 Ιανουαρίου έως και την Κυριακή 12 Φεβρουαρίου. Το έργο με αφορμή τη σεξουαλική βία μεταξύ παιδιών εφηβικής ηλικίας αναφέρεται στη σύγχρονη τεχνολογική εξέλιξη και την αλόγιστη χρήση της, αλλά και στην αντιμετώπιση του μείζονος αυτού θέματος μέσα στην οικογένεια. Το έργο, παρουσιάζεται σε μετάφραση Δημήτρη Κιούση, σκηνοθεσία Μιχάλη Βιρβιδάκη, εικαστική αντίληψη Μιχάλη Βιρβιδάκη και Μαρίας Μπατάνα, σύνθεση ήχων Δημήτρη Ιατρόπουλου, με βοηθούς σκηνοθέτη τον Αιμίλιο Καλογερά και τον Εμμανουήλ Στεφανουδάκη, ενώ τους ρόλους του κειμένου ερμηνεύουν οι ηθοποιοί Κατερίνα Μαντίλ, Ντία Κοσκινά, Γιώργος Γελαλής και Μιχάλης Τακτικάκης. Παραστάσεις θα δοθούν ως εξής: Δεύτερος κύκλος παραστάσεων: Παρασκευή 13 Ιανουαρίου, ώρα έναρξης 9.30 μ.μ. Σάββατο 14 Ιανουαρίου, ώρα έναρξης 9.30 μ.μ. Κυριακή 15 Ιανουαρίου, (απογευματινή) ώρα έναρξης 8.00 μ.μ. Παρασκευή 20 Ιανουαρίου, ώρα έναρξης 9.30

μ.μ. Σάββατο 21 Ιανουαρίου, ώρα έναρξης 9.30 μ.μ. Κυριακή 22 Ιανουαρίου, (απογευματινή) ώρα έναρξης 8.00 μ.μ. Παρασκευή 27 Ιανουαρίου, ώρα έναρξης 9.30 μ.μ. Σάββατο 28 Ιανουαρίου, ώρα έναρξης 9.30 μ.μ. Κυριακή 29 Ιανουαρίου, (απογευματινή) ώρα έναρξης 8.00 μ.μ. Παρασκευή 3 Φεβρουαρίου, ώρα έναρξης 9.30 μ.μ. Σάββατο 4 Φεβρουαρίου, ώρα έναρξης 9.30 μ.μ. Κυριακή 5 Φεβρουαρίου, (απογευματινή) ώρα έναρξης 8.00 μ.μ. Παρασκευή 10 Φεβρουαρίου, ώρα έναρξης 9.30 μ.μ. Σάββατο 11 Φεβρουαρίου, ώρα έναρξης 9.30 μ.μ. Κυριακή 12 Φεβρουαρίου, (απογευματινή) ώρα έναρξης 8.00 μ.μ.

Κινηματογράφος

“LA LA LAND”

ΑΤΤΙΚΟΝ

(χειμερινό) Τηλ.: 2821027717

“LA LA LAND”

Προβολές 7.45 και 10.15 μ.μ.

Έως και Τετάρτη 04/01

“Η ΔΑΣΚΑΛΑ”

Προβολές 8 και 10 μ.μ.

1/01 έως και Δευτέρα 02/01

“Η ΜΠΑΛΑΡΙΝΑ ΚΑΙ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ”

Μια προβολή στις 6 μ.μ. στα Ελληνικά

Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς ο κινηματογράφος θα παραμείνει κλειστός. Καλή Χρονιά!

“ΕΠΙΒΑΤΕΣ”

ΕΛΛΗΝΙΣ

Τηλ.: 2821051850-1

“ΤΟ ΣΙΝΙΚΟ ΤΕΙΧΟΣ”

Καθημερινά & Σαββατοκύριακο: 6.30, 8.30 & 10.30 μ.μ.

“ΕΠΙΒΑΤΕΣ”

Καθημερινά & Σαββατοκύριακο: 10.30 μ.μ.

“Η ΡΟΖΑ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ”

Καθημερινά & Σαββατοκύριακο: 8.30, 10.30 μ.μ.

“ROGUE ONE: A STAR WARS STORY”

Καθημερινά & Σαββατοκύριακο: 8.15 μ.μ.

“ΚΡΥΦΗ ΟΜΟΡΦΙΑ”

Καθημερινά & Σαββατοκύριακο: 8.30, 10.30 μ.μ.

“ΤΡΑΓΟΥΔΑ” (μεταγλ.)

Καθημερινά & Σαββατοκύριακο: 6.30 μ.μ.

“ΤΡΕΧΑΤΕ ΠΟΔΑΡΑΚΙΑ ΜΟΥ” (μεταγλ.)

Καθημερινά & Σαββατοκύριακο: 6.30 μ.μ.

“Η ΡΟΖΑ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ”

“ΒΑΪΝΑ” (μεταγλ.)

Καθημερινά & Σαββατοκύριακο: 6.15 μ.μ.

“Η ΔΑΣΚΑΛΑ”

STER CINEMAS (MEGA PLACE)

Τηλ.: 2821057757-8-9

“ΤΟ ΣΙΝΙΚΟ ΤΕΙΧΟΣ”

ΑΙΘ. 1: Καθημερινά: 8.15 & 10.30 μ.μ.

“ΕΠΙΒΑΤΕΣ”

ΑΙΘ. 2: Καθημερινά: 7.30 & 10 μ.μ.

“ROGUE ONE”

ΑΙΘ. 3: Καθημερινά: 10 μ.μ.

“Η ΡΟΖΑ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ”

ΑΙΘ. 3: Καθημερινά: 6 μ.μ.

“ΚΡΥΦΗ ΟΜΟΡΦΙΑ”

ΑΙΘ. 3: Καθημερινά: 8 μ.μ.

“ΜΟΑΝΑ”

ΑΙΘ. 1: Καθημερινά: 5.30 μ.μ.

“ROGUE ONE: A STAR WARS STORY”

“ΤΡΑΓΟΥΔΑ”

ΑΙΘ. 2: Καθημερινά: 5.20 μ.μ.

ΣΗΜ.: Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΜΑΣ ΘΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΕΙ ΚΛΕΙΣΤΟΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ.

Τα κάλαντα στην Αντιπεριφέρεια Χανίων.

Τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα “έψαλλαν” σε Αντιπεριφέρεια και Δήμο Χανίων μπάντες της πόλης μας.

ΣΕ ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟ ΧΑΝΙΩΝ

Τους τα... “έψαλλαν”

αντιπεριφερειάρχης Χανίων, κ. Απόστολος Βουλγαράκης, υποδέχθηκε χθες, στο Μέγαρο της Π.Ε. Χανίων, τις μπάντες του Πολεμικού Ναυτικού και της 5ης Ταξιαρχίας Πεζικού (V Μεραρχίας Κρητών), οι οποίες ερμήνευσαν τα Κάλαντα της Πρωτοχρονιάς και άλλες εορταστικές μελωδίες.

Ο κ. Βουλγαράκης αντάλλαξε ευχές με τους μουσικούς για μια καλύτερη νέα χρονιά και τους ευχαρίστησε θερμά που και φέτος συνέβαλαν ουσιαστικά στο εορταστικό κλίμα των ημερών. Τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα έψαλλαν χθες στον δήμαρχο Χανίων, Τάσο Βάμβουκα, στους αντιδημάρχους και τους υπαλλήλους του Δήμου η Φιλαρμονική του Δήμου Χανίων και τμήματα των Ενόπλων Δυνάμεων. Ο δήμαρχος Χανίων προσέφερε παραδοσιακό κέρασμα και ευχήθηκε σε όλους «Χρόνια Πολλά με υγεία και ειρήνη, προσωπική και οικογενειακή ευτυχία».

Τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα στον Δήμο Χανίων.

Στην Περιφέρεια Κρήτης

Υγεία, δύναμη, αισιοδοξία και ελπίδα ευχήθηκε σ' όλους τους Κρητικούς για το νέο έτος σε δήλωσή του στα ΜΜΕ ο περιφερειάρχης Σταύρος Αρναουτάκης, τονίζοντας παράλληλα, ότι: «Το 2017 να είναι καλύτερο από τον χρόνο που πέρασε και όλοι μαζί με σοβαρότητα, με υπευθυνότητα, με ενότητα να μπορέσουμε να λύσουμε τα καθημερινά και μεγάλα προβλήματα της Κρήτης». Ο κ. Αρναουτάκης αντάλλαξε ευχές στην Περιφέρεια με φορείς, πολίτες, υπαλλήλους, καθώς και τους μουσικούς της φιλαρμονικής του Δήμου Ηρακλείου, στρατευμένους της 133 Σ.Μ. και της ΣΕΑΠ που έψαλλαν τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα παρόντων και των αντιπεριφερειάρχων του προέδρου του Περιφερειακού Συμβουλίου και Περιφερειακών Συμβούλων.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΚΗΣ

Εξήντα συμπολίτες μας, όλων των ηλικιών, συμμετείχαν στο σεμινάριο ελεύθερου σχεδίου, που διοργανώθηκε φέτος για τρίτη χρονιά από το Εργαστήρι Αγιογραφίας με δάσκαλο τον αγιογράφο Νίκο Γιαννακάκι.

Εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο φουαγιέ του Πνευματικού Κέντρου Χανίων, οι συμμετέχοντες, που μνήθηκαν στα μυστικά του ελεύθερου σχεδίου, παρέλαβαν τα διπλώματά τους.

Στο περιθώριο της εκδήλωσης μιλώντας στα "Χ.Ν." ο υπεύθυνος των μαθημάτων, αγιογράφος Νίκος Γιαννακάκις τόνισε ότι «ο αριθμός των ανθρώπων -κάθε ηλικίας- που κάθε χρόνο επιθυμούν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα ολοένα και αυξάνεται, ενώ τα τρία αυτά χρόνια λειτουργίας έχουν αποφοιτήσει κάτι παραπάνω από 350 άτομα».

Ο κ. Γιαννακάκις υπογράμμισε ότι «στους χαλεπούς καιρούς που ζούμε, χάρη στην Περιφέρεια Κρήτης - Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και το Πνευματικό Κέντρο Χανίων, δίνεται η δυνατότητα εντελώς δωρεάν σε πολλούς ανθρώπους, να βρουν μια διέξοδο ώστε να ξεφύγουν από την καθημερινότητα και να ασχοληθούν δημιουργικά με την τέχνη της ζωγραφικής, την οποία αν θελήσουν μπορούν να εξασκήσουν και μετά το πέρας των μαθημάτων».

Από την πλευρά της η προϊσταμένη του τμήματος Διά Βίου Μάθησης Παιδείας και Απασχόλησης της Π.Ε. Χανίων Κατερίνα Ζομπανάκη τόνισε ότι «νοιώθουμε ικανοποίηση, καθώς μας τιμούν στους κύκλους αυτών των μαθημάτων Χανιώτισσες και Χανιώτες όλων των ηλικιών, που επιθυμούν να ασχοληθούν με κάτι δημιουργικό, να εξελίξουν τις δυνατότητες τους και τις ιδιαίτερες ικανότητές τους».

Η κα Ζομπανάκη ευχαρίστησε όλους όσους συμμετείχαν στο σεμινάριο, ενώ όπως επεσήμανε «ο Νίκος Γιαννακάκις με κουράγιο και δύναμη εργάζεται τόσα χρόνια στα Χανιά, για την ανάπτυξη του πολιτισμού και τη διατήρηση της ρίζας μας όσο αφορά την τέχνη του».

Στη τελετή παρευρέθηκε και ο αντιπεριφερειάρχης Δια Βίου Μάθησης, Παιδείας και Απασχόλησης Παναγιώτης Σημανδράκης ο οποίος μιλώντας στα "Χ.Ν." τόνισε ότι «η Π.Ε. Χανίων αναπτύσσει πολλές δράσεις που αφορούν στην ανάδειξη των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των πολιτών των Χανίων και στην καλλιέργεια του πνευματικού και πολιτιστικού τους επιπέδου, δίνοντας πάντα βαρύτητα στην κοινότητα των νέων, οι

ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Σεμινάριο ελεύθερου σχεδίου

περισσότερες δράσεις αφορούν στην ολόπλευρη παροχή παιδείας και καλλιέργειας στους μαθητές μας. Ανάμεσα στις παραπάνω δράσεις, ξεχωριστή θέση κατέχουν τα μαθήματα

ελεύθερου σχεδίου που υλοποίησε, για 3η χρονιά μέσα στο 2016, η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, με δάσκαλο τον δημιουργό αγιογράφο, Νίκο Γιαννακάκι, ο οποίος δέχθηκε με προθυμία και αφιλοκερδώς να διδάξει ελεύθερο σχέδιο στους πολίτες των Χανίων».

Ο κ. Σημανδράκης επεσήμανε ακόμα ότι «η απονομή των διπλωμάτων συμμετοχής μας γεμίζει χαρά, καθώς δεχόμαστε τις ευχαριστίες των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα και την προτροπή τους για την επανάληψη του προγράμματος το 2017. Αυτή είναι και η μεγαλύτερη ικανοποίηση για εμάς, είναι η αμοιβή μας για τις δράσεις μας, η επιβεβαίωση για την ορθότητα των επιλογών μας, και τούτο ισχύει για όλες μας τις δραστηριότητες, γιατί όλες έχουν ως κέντρο τους και προτεραιότητα τον πολίτη».

Τέλος ο κ. Σημανδράκης ευχαρίστησε τον κ. Γιαννακάκη για την καίρια συμβολή του στην υλοποίηση του προγράμματος, καθώς την εκπρόσωπο της Π.Ε. Χανίων, κ. Ζομπανάκη, που το διοργάνωσε, καθώς και όλους τους συμμετέχοντες σ' αυτό.

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Χριστουγεννιάτικη γιορτή

Την Τετάρτη 28 Δεκέμβρη πραγματοποιήθηκε η Χριστουγεννιάτικη γιορτή που οργάνωσαν τα σωματεία Ιδιωτικών Υπαλλήλων, Τροφίμων και Ποτών, Οικοδόμων, Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών, Επισιτισμού, Ιατρικών Επισκεπτών, η Ένωση Συνταξιούχων ΙΚΑ

και ο Σύλλογος Γυναίκων Χανίων για τα παιδιά εργαζομένων και ανέργων από όλους τους κλάδους του νομού. Μεγάλη ήταν η προσέλευση από γονείς και παιδάκια καθώς γέμισε η κεντρική αίθουσα του Εργατικού Κέντρου, παρά τις κακές καιρικές συν-

θήκες. Επιπλέον ήταν πολύ θετική η ανταπόκριση του κόσμου στην συλλογή τροφίμων που έκαναν και φέτος τα σωματεία μας για τις οικογένειες συναδέλφων που το έχουν ανάγκη. Τα παιδάκια παρακολούθησαν, συμμετέχοντας δραστηρικά με τη

ζωντανία και τις φωνές τους, το έργο «Ο Πινόκιο» από το θέατρο κούκλας "κου-κλο". Έπειτα δημιούργησαν χριστουγεννιάτικες χειροτεχνίες με τη βοήθεια εκπαιδευτικών και δοκίμασαν τις λιχουδιές που είχαν ετοιμάσει μέλη των σωματείων.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ
ΤΩΜΑΔΑΚΗ

Τα ορεινά χωριά του Μονοφρατισίου Ηρακλείου

Κάθε γωνιά της Κρήτης έχει την δική της ιστορία. Θρύλοι και παραδόσεις μπλέκονται και προσδίδουν σε κάθε τόπο ένα μυστήριο που σε προκαλούν να εξερευνήσεις. Αυτό συμβαίνει και στα ορεινά χωριά της επαρχίας Μονοφρατίου Ηρακλείου.

Κάθε επίσκεψη σε αυτούς τους τόπους σε μαθαίνει κάτι καινούργιο ενώ σε κάνει να νοσταλγείς κάτι που δεν έχεις ζήσει καθώς οι κάτοικοι των χωριών αυτών ισορροπούν με επιτυχία ανάμεσα στις Μικρασιάτικες ρίζες τους και τα ήθη και έθιμα της Κρήτης.

Γυρνώντας σε αρκετά από αυτά τα χωριά, ο επισκέπτης θα συναντήσει ανθρώπους απλούς που αγαπούν τον τόπο τους. Η αγάπη τους αυτή δεν περιορίζεται στα λόγια τους. Φαίνεται κυρίως στις πράξεις. Στην επιστροφή των νέων ανθρώπων στα πατρογονικά εδάφη για να δημιουργήσουν οικογένεια και να καλλιεργήσουν την -όπως οι ίδιοι την αποκαλούν - ευλογημένη γη, στην άρνηση των γεροντότερων να εγκαταλείψουν τα μέρη τους για τις ευκολίες της "χώρας", φαίνεται στην προσπάθεια των νέων ανθρώπων για να αναπαλαιώσουν εκκλησίες, σχολεία και σπίτια προκειμένου αυτά να αποκτήσουν κάτι από την παλιά τους αίσθηση.

Ο επισκέπτης με μία μικρή συναναστροφή με τους κατοίκους μπορεί εύκολα να "μαντέψει" ότι σε αρκετά από αυτά τα χωριά υπάρχει κάτι από... Μικρά Ασία. Ο λόγος δεν είναι άλλος από τα συνηθισμένα για την περιοχή αλλά ασυνήθιστα γενικότερα για την Κρήτη ονόματα όπως Ιορδάνης, Πρόδρομος, Συμέλα κ.α. ενώ χαρακτηριστική είναι και η έλλειψη της κατάληξης -άκης στα επίθετα.

Εμείς σήμερα θα αναφερθούμε σε τρία χωριά, σε τρία... "προσφυγοχώρια" στα οποία κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας κατοικούσαν Τουρκοκρητικοί και στην συνέχεια, μετά την Μικρασιατική καταστροφή το 1922 αλλά και την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας με την Συνθήκη της Λωζάννης το 1923 εγκαταστάθηκαν Έλληνες της Μικράς Ασίας. Σύμφωνα με τους κατοίκους της περιοχής οι Μικρασιάτες είχαν κρατήσει τα ήθη και έθιμα του τόπου τους στην νέα τους πατρίδα. Χόρευαν τους χορούς τους και έφτιαχναν τα φαγητά τους σε κάθε ευκαιρία που είχαν. Οι Μικρασιάτες έφεραν μαζί τους και την γνώση τους για την παραγωγή του κρασιού. Καλλιεργήσαν αμπέλια και έκαναν την περιοχή ξακουστή για την σταφίδα της και το κρασί της. Παράλληλα θα σας μεταφέρουμε και μία ιστορία που ακροβατεί μεταξύ του θρύλου και της πραγματικότητας.

Στείρωνας ή Στίρωνας

Ο Στείρωνας Μονοφρατίου είναι ένα από τα χωριά που θα αναφερθούμε σήμερα. Η ονομασία του χω-

ριού Στείρωνας, πιθανολογείται ότι προέρχεται από τον ποιμενικό όρο «στείρωνας» που σημαίνει τον τόπο στον οποίο στολίζονταν τα νεαρά αιγοπρόβατα του κοπαδιού που απογαλακτιζόνταν. Τα χρόνια της Τουρκοκρατίας στο χωριό έμεναν Οθωμανοί, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1881. Κατά την ανταλλαγή των πληθυσμών, το χωριό κατοικήθηκε αποκλειστικά από πρόσφυγες της περιοχής του Ικονίου που επιδόθηκαν στην αμπελοκαλλιέργεια με την οποία προόδευσαν και ευημέρευσαν.

Στον Στείρωνα συναντήσαμε τον κ. Δημήτρη Σταθάκη, έναν ηλικιωμένο με καταγωγή από την Μικρά Ασία αλλά και την Κρήτη. Ο ίδιος κατοικεί στο Πανόραμα ωστόσο σχεδόν κάθε μέρα βρίσκεται στον Στείρωνα για να πιει τον καφέ του και να ανταμώσει με τους φίλους του. Ο ίδιος μας διηγήθηκε την ιστορία της οικογένειάς του "Ο πατέρας μου και ο παππούς μου ήταν γεννημένοι στην Μικρά Ασία. Ο προπάππος μου ωστόσο βρέθηκε εκεί στο Σεβντίκιοϊ από τα Κύθηρα. Ο προ-προπάππος μου ήταν από τα Χανιά. Γι' αυτό έχω Κρητικό επίθετο και αγαπώ την λύρα. Η μάνα μου ήταν από το Λυθρί. Παλιά το χωριό της το λέγανε Ερυθρές."

Τον ρώτησα για τους γονείς του. Πως βρέθηκαν στο Ηράκλειο από την Μικρά Ασία; Στις απαντήσεις του μαθαίνει κανείς τις δυσκολίες που πέρασαν όλοι οι Μικρασιάτες μέχρι να

Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Η εκκλησία έχει αναπαλαιωθεί και πλέον αποτελεί σημείο αναφοράς για την περιοχή. Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας σύμφωνα με τους κατοίκους, χρησιμοποιούνταν ως στάβλος.

φτάσουν στην Ελλάδα. "Δεν θέλω να τα θυμάμαι γιατί στεναχωρούμαι όταν σκέφτομαι τα όσα πέρασαν αλλά θα σου πω" είπε και ξεκίνησε να μας διηγείται την ιστορία των γονιών του. "Ο πατέρας μου ήταν από το Σεβντίκιοϊ, ένα πλούσιο και ευλογη-

μένο χωριό, λίγο έξω από την Σμύρνη. Έφυγε με την Καταστροφή. Συνέχεια έλεγε ότι ήταν τυχερός που γλίτωσε από τους Τσέτες, τους αντάρτες των Τούρκων. Αυτοί έβαζαν την φωτιά, σκότωναν και βίαζαν τα κορίτσια των Ελλήνων. Όταν έφτασε

στο Ηράκλειο έμενε μαζί με τους άλλους πρόσφυγες στο τότε κτήριο της Νομαρχίας. Οι περισσότεροι Κρητικοί τους καλοδέχτηκαν τους πρόσφυγες εδώ στο Ηράκλειο. Μα ήταν και κάμποιοι που πηγαίαν την νύχτα στη Νομαρχία και τους απειλούσαν ότι αν

Οι πρόσφυγες που ήρθαν από την Μικρά Ασία έφεραν μαζί τους τις γνώσεις τους για τα αμπέλια.

Πανοραμική φωτογραφία του φράγματος στις Αμουργέλες.

“Δεν φύγουν θα τους σκοτώσουν.” Τον ρωτήσαμε για την μητέρα του και μας απάντησε πως “Η μάνα μου ήταν ξαναπαντρεμένη στο Λυθρί. Με την Καταστροφή ξεκίνησε με δύο μωρά και ένα μπόγο με ρούχα να έρθει στην Ελλάδα γιατί τον πρώτο της άντρα τον είκανε σκοτώσει οι Τούρκοι. Τελικά έφτασε στο Ηράκλειο μόνο με τον μπόγο... Εδώ μετά από καιρό γνώρισε τον πατέρα μου και έφτιαξαν την δική τους οικογένεια. Βρέθηκαν στο Πανόραμα γιατί εκεί τους έτυχε ο κλήρος που έδινε το κράτος.”

Αμουργέλες

Το χωριό είναι κτισμένο σε υψόμετρο 440 μέτρων. Σήμερα το χωριό γνωρίζει άνθηση καθώς έχουν επιστρέψει σε αυτό αρκετοί νέοι προκειμένου να ασχοληθούν με την καλλιέργεια της γης. Στις Αμουργέλες βρίσκεται και το Φράγμα Αμουργελών το νερό του οποίου χρησιμοποιείται για άρδευση. Επίσης στο φράγμα έχει δημιουργηθεί και ένας

Η κατάρα της μάνας

Από κατοίκους της περιοχής ακούσαμε και την εξής ιστορία για έναν μικρό Τουρκοκρητικό που αποφάσισε να μείνει μόνιμα στην Κρήτη και να γίνει Χριστιανός.

Σύμφωνα λοιπόν με όσα μας μετέφεραν κάτοικοι “Όταν ήρθε η ώρα της ανταλλαγής των πληθυσμών ένα 10χρονο παιδί από οικογένεια Μουσουλμάνων αρνήθηκε να ακολουθήσει τους δικούς του. Μία μέρα πριν η οικογένεια φύγει από το χωριό εκείνο έφυγε πρώτο πήγε σε διπλανό χωριό και κρύφτηκε σε ένα κελάρι σπιτιού Χριστιανικής οικογένειας. Μετά από άκαρπες αναζητήσεις η πραγματική του οικογένεια έφυγε ενώ οι Χριστιανοί είχαν βρει και είχαν φιλοξενήσει σπίτι τους το μικρό παιδί. Με το πέρασμα των χρόνων η πραγματική οικογένεια του μικρού έμαθε ότι το παιδί της ζει στην Κρήτη και η μάνα γύρισε να το πάρει. Όμως εκείνο αρνήθηκε και ζήτησε να μείνει στην δεύτερη του οικογένεια ενώ τους είπε ότι πλέον είναι Χριστιανός. Η μάνα του, απογοητευμένη έκοψε μια τούφα από τα μαλλιά της και τα κρέμασε στον Πλάτανο του χωριού δίνοντας την κατάρα της στην “δεύτερη” οικογένεια του γιου της λέγοντας «Εύχομαι όσες τρίχες μείνουν στον κορμό του πλατάνου τόσα παιδιά να κάνετε και να τα χάσετε». Σύμφωνα με την ιστορία, η Χριστιανή μάνα μετά από χρόνια έκανε τρία αγόρια τα οποία σκοτώθηκαν κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο πλάτανος στον οποίο σύμφωνα με τους κατοίκους η μητέρα του μικρού Τουρκοκρητικού έδεσε τα μαλλιά της.

υδροβιότοπος καθώς μπορεί κανείς να παρατηρήσει δεκάδες πάπιες αλλά και διάφορα είδη ψαριών.

Στις Αμουργέλες δεν υπήρχε εκκλησία παρά μόνο τζαμί καθώς το χωριό κατοικούνταν από Οθωμανούς. Οι περισσότεροι από τους σημερινούς κατοίκους ήρθαν από τη Σμύρνη και από το Ικόνιο. Εγκαταστάθηκαν στις Αμουργέλες το 1923 και δημιούργησαν τον Άγιο Νικόλαο.

Πανόραμα Μονοφατίου

Το Πανόραμα είναι κτισμένο στα

540 μέτρα υψόμετρο σύμφωνα με τους κατοίκους το ονόμασαν έτσι επειδή έχει πανοραμική θέα.

Η παλαιότερη ονομασία του χωριού ήταν Γουρνιά πιθανότατα από τις πολλές μικρές γούρνες που υπήρχαν εκεί. Στο χωριό όπως και στις Αμουργέλες δεν υπήρχε εκκλησία καθώς κατοικούνταν μόνο από Τουρκοκρητικούς.

Οι πρόσφυγες που ήρθαν από την Μικρά Ασία ασχολήθηκαν με την παραγωγή σταφίδες και σταφυλιών. Αφιέρωσαν την εκκλησία που δημιούργησαν στον Άγιο Γεώργιο.

Το Πανόραμα.

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΣΕΛΕΝΗ
ΦΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗ

ΜΙΑ ΑΞΕΧΑΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Η νύχτα των 90s

Τι έχει μείνει από τη δεκαετία του '90 στον χώρο της νύχτας στα Χανιά; Τα πρώτα πολύ μεγάλα club που διαδέχθηκαν τις disco, τα καλοφτιαγμένα μπαρ, η διάθεση του κόσμου τότε να χορεύει, να διασκεδάσει, η "εισβολή" της ελληνικής μουσικής στις πίστες; Αυτά και ακόμα περισσότερα κουβεντιάζουμε με... νοσταλγική -είναι αλήθεια- διάθεση με επαγγελματίες και μουσικούς παραγωγούς της εποχής. Γιατί κάθε δεκαετία έχει τους δικούς της κανόνες, τη δική της μουσική, τα δικά της στέκια.

Το "Φροντιστήριο" τότε στη Χατζημιχάλη Γιάνναρη ήταν από τα πιο γνωστά στέκια της εποχής.

ΠΕΤΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ:

«Η "Αναγέννηση" ήταν μια τρέλλα»

Ένα από τα μεγαλύτερα και πιο πολυσύχναστα club των 90s ήταν η "Αναγέννηση" στον χώρο της Βορειοδυτικής τάφρου (σήμερα Senso). Δημιουργός του ο Πέτρος Αναστασάκης, θυμάται πολύ έντονα την εποχή και την προσπάθεια να ξεκινήσει ένα νέο μαγαζί.

«Ερχόμενος από Σαντορίνη -όπου είχα εκεί ένα μαγαζί μεταξύ 89-91- στα Χανιά, σκέφτηκα να κάνω κάτι. Σε μια βόλτα στα στενά της πόλης και περνώντας από το συγκεκριμένο σημείο, μου... ήλθε η αναλαμπή πως μια διαλυμένη αποθήκη, που ήταν σε αθλία κατάσταση, θα μπορούσε να γίνει το νούμερο 1 club της πόλης» θυμάται. Με μια ομάδα φίλων του ξεκίνησε να ανακατασκευάζει πλήρως την παλιά αποθήκη. «Ο χώρος ήταν σε πολύ κακή κατάσταση, γεμάτος ποντίκια, ζωντανά-νεκρά! Με πολλή προσωπική δουλειά, με μεγάλη προσπάθεια καταφέραμε να τον σουλουπώσουμε. Στη συνέχεια ήλθε η διακόσμηση. Πολύ καλοί φίλοι, η Νίνα Λακιωτάκη και ο Ντάνι Τρωιάνος αφού κάναμε μια συζήτηση μου έδειξαν τα σχέδιά τους για τη διακόσμηση. Και τα σχέδια έγιναν πράξη. Εφτιαξαν ένα πρωτοποριακό χώρο για την εποχή γιατί η "Αναγέννηση" θεωρώ ότι ανέτρεψε τα δεδομένα σε ό,τι αφορά την ιδέα του κάνω clubbing. Προχωρημένο design, απίστευτος ήχος, κλιματισμός, εξαιρετισμός. Όλα πολύ μπροστά για την εποχή τους. Πιστεύω ότι άλλαξε τα δεδομένα προς το καλύτερο από τότε και μετά. Όλα τα μαγαζιά από τότε και μετά είχαν ως πρότυπο την "Αναγέννηση"» αναφέρει.

Στόχος του Πέτρου ήταν το μαγαζί να παίζει ξένη χορευτική μουσική, ωστόσο σε μια εποχή που η ελληνική pop και η ελαφρολαϊκή άρχισαν να μπαίνουν στα club, η "Αναγέννηση" δεν θα μπορούσε να μείνει απ' έξω. «Τότε έμπαινε το "Mercedes" club στην Αθήνα με ελληνικά και επειδή υπήρχε και ένα club η "Πόρτα" στα Χανιά με ελληνικά έπρεπε κάποια στιγμή να βάλουμε και εμείς. Δεν ήμουν υπέρ αυτή της λογικής, η γραμμή μου ήταν το ξένο πρόγραμμα αλλά επειδή δυστυχώς είμαστε της μόδας και η μόδα τότε ήταν τα ελληνικά, έπρεπε να βάλουμε και από αυτά. Προσπαθήσαμε όσο το δυνατόν να εξυπηρετήσουμε τον κόσμο μας μουσικά χωρίς να γίνουμε σκυλάδικο», λέει ο Πέτρος.

HAPPENINGS

Σε πολύ κόσμο έχουν μείνει στη μνήμη τα ιδιαίτερα happenings της "Αναγέννησης" και οι διαφορετικές βραδιές που οργανωνε τα χρόνια της λειτουργίας της. «Αυτή η λογική μας είχε περάσει στον κόσμο ότι θα έχει όλα τα καλά. Και τα κεράσματα, τις περιποιήσεις τους, τα happening μας ήταν απίστευτα. Ο

Πέτρος Αναστασάκης (αριστερά) ιδιοκτήτης και Τάκης Ζερβουδάκης υπεύθυνος για τις εκδηλώσεις στα μέσα της δεκαετίας του '90 στον εξωτερικό χώρο της "Αναγέννησης".

Τάκης Ζερβουδάκης που είχε αναλάβει αυτόν τον τομέα έκανε απίστευτη δουλειά με guest, τραγουδιστές, strip show... Γινόταν ο χαμός! Όλη η επώνυμη Αθήνα ήταν εδώ το καλοκαίρι και όχι μόνο. Και το καλοκαίρι του '94 φτιάξαμε και το αδελφάκι της του "Αναγέννηση beach club"» θυμάται ο Πέτρος.

Η "Αναγέννηση" ήταν γνωστή και για τη "σκληρή" της πόρτα. Κάτι για το οποίο πάντως ο Πέτρος δεν συμφωνεί. «Δεν ήταν θέμα σκληρότητας. Θέλω να σέβομαι τον πελάτη, να είμαι σωστός επαγγελματίας αλλά και θέλω να με σέβεται και ο πελάτης. Υπήρχε θέμα τότε με το ωράριο του Παπαθεμελή. Δίναμε πολλά στον πελάτη αλλά δεν μπορούσαμε να βάλουμε κόσμο στην "Αναγέννηση" που ερχόταν στις 3 και να πρέπει να κλείσω στις 3.15 λόγω ωραρίου. Κινδυνεύαμε με αυτόφωρο, με μηνύσεις. Καταλαβαίνω τον πελάτη, ας μην έλθει από τις 12, αλλά μην έλθεις και στις 3 και να έχεις απαίτηση να σε σερβίρω, όταν σε 15 λεπτά πρέπει να κλείσω. Συγγνώμη αλλά θα φας πόρτα! Αυτή ήταν η λογική μας γιατί δεν γίνονταν και αλλιώς».

ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ

Την εποχή εκείνη η νύχτα άφηνε αρκετά χρήματα για τους επιχειρηματίες, αλλά και ο κόσμος ήταν πιο άνετος στο να ξοδέψει για να διασκεδάσει.

«Ο κόσμος έβγαине, δεν υπήρχαν εφορίες, ό,τι έβγαζες το έπαιρνες, το έτρωγες. Ο κόσμος έδινε χρήματα. Αν υπήρχε κέφι και αν

Για τη δεκαετία του '90 η "Αναγέννηση" ήταν το μεγαλύτερο club της εποχής.

χόρευαν; Αυτοί που χόρευαν τότε, χορεύουν και τώρα. Αυτοί που δεν χόρευαν, δεν χορεύουν. Υπάρχουν εκείνοι που βγαίνουν για να διασκεδάσουν και να χορέψουν και οι άλλοι που πάνε στα μαγαζιά για να κόψουν κίνηση, να δουν τους υπόλοιπους. Ετσι ήταν τότε, έτσι είναι και σήμερα» εξηγεί ο συνομιλητής μας, που έχει να πει πολλά για όλα "τρέλα" συνέβαιναν τότε στη νύχτα.

«Τι να πω και τι να μην πω; Είχα μια Ducati μηχανή και έμπαινα μέσα στο μαγαζί και έκανα σβούρες στην πίστα και ακολουθούσαν και άλλες μηχανές. Είχα ένα λάστιχο 30 μέτρα για να καταβρέχω την αυλή και το έπαιρνα μέσα και τους έκανα όλους μουσικίδη! Αν αρχίσω να λέω όλα τρελά γίνονταν, δεν θα τελειώσω ποτέ!

Αν υπάρχει κάτι που να θέλω να ξεχάσω από την εποχή εκείνη; Δεν νομίζω; Ίσως ότι ορισμένοι από τους ανθρώπους που βρέθηκα μαζί τους καταχράστηκαν τη φιλία και την εμπιστοσύνη μου και φέρθηκαν και σε εμένα και στο μαγαζί πολύ λάθος.

Από την "Αναγέννηση" έφυγα το 1998. Για μένα το μαγαζί είχε κάνει τον κύκλο του και έπρεπε να φύγω όσο ήμουν δυνατός, όσο δεν είχα υποχρεώσεις, δεν χρωστούσα. Ηδη είχα κάτι στο μυαλό μου και τότε ξεκινούσε η κατηγορία του καφέ-μπαρ-restaurant. Ημουν ο πρώτος που έφτιαξα ένα τέτοιο μαγαζί στη Χατζ. Γιάνναρη. Τι μένει από την εποχή εκείνη; Μόνο όμορφα συναισθήματα για όλα όσα έζησα και έκανα» καταλήγει ο Πέτρος.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΝΑΤΑΚΗΣ: «Street... το Πατρεμένο»

Πόσοι δεν χόρευαν στην πίστα-δρόμο, ποιος δεν ανέβηκε στο θρυλικό "πατάρι", ποιος δεν "ταξίδεψε" με τις μουσικές του; Συνώνυμο της νύκτας για χρόνια πολλά το "Street" αποτέλεσε το σήμα κατατεθέν των Χανίων στη διασκέδαση. Για τον δημιουργό και ιδιοκτήτη του από το 1986 μέχρι το 2000 Γιώργο Κανατάκη το "Street" θα είναι πάντα «το club της καρδιάς μου. Μαγαζιά έφτιαξα πάρα πολλά αλλά το "Street" πάντα θα διαφέρει».

Ρωτάμε τον Γιώργο για το πώς γεννήθηκε η ιδέα του. «Το "Street", προέκυψε το 1986. Με ένα φίλο Ολλανδό, τον Τόνι Ντέκερ είπαμε να πάρουμε ένα μαγαζί στη δυτική πλευρά του λιμανιού. Είπαμε την ιδέα μας στον συγχωρεμένο τον διακοσμητή, τον Μπάμπη Γονίδη και ότι θέλαμε να φτιάξουμε ένα "ορθάδικο". Χωρίς καναπέδες και τέτοια που υπήρχαν μέχρι τότε. Λέω συγκεκριμένα στον Μπάμπη «ένα μαγαζί όπως στην Ολλανδία, που τα μαγαζιά τα ορθάδικα είναι στον δρόμο. Τότε μου λέει «γιατί να μην βάλουμε τον δρόμο μέσα στο μαγαζί;». Μας σχεδίασε την ιδέα του σε ένα κομμάτι χαρτί και είπαμε αυτό θέλουμε!» θυμάται.

Το σιδερένιο-μολυβένιο μπαρ, τα ταμπλό για τις αφίσες, το οδόστρωμα με τις διαγραμμίσεις του, τα φώτα, όλα παρέπεμπαν σε δρόμο. Είχε μάλιστα ακόμα και καλώδια του ΟΤΕ και οι μαρμαρίνες υποδοχές που έμπαιναν πάνω στους στύλους. «Αυτά επειδή δεν μας τα έδινε ο ΟΤΕ, είχαμε πηδήσει μέσα σε μια μάντρα και τα είχαμε κλέψει! Στη λεωφόρο Σούδας είχε γίνει αυτό! Πιστεύω ότι πρέπει να έχει παραγραφεί» λέει ο Γιώργος.

Η ανακατασκευή του χώρου έγινε νύκτα και με τις πόρτες κλειστές. «Μόνοι μας το φτιάξαμε, νύκτα γιατί ήταν η αρχαιολογία. Μετά που το τελειώσαμε και το είδαν, τους άρεσε, μας έκαναν μια μήνυση βέβαια, αλλά στο δικαστήριο αθωωθήκαμε. Στερεοφωνικό έφερα αυτό που είχα στο σπίτι μου και ξεκινάμε τον Μάιο του 1987, 29 Μαΐου αξέχαστα! Το πρώτο καλοκαίρι γίνεται χαμός. Παίζαμε πολύ προχωρημένες μουσικές με τον Αντρέα Καραμανλή τότε. Το "Street" έγινε στέκι για τους Αθηναίους και από το πρώτο καλοκαίρι το ξεχρεώσαμε και βγάλαμε και χρήματα!».

ΚΥΜΑ ΣΤΟ ΜΑΓΑΖΙ

Παρά του ότι ο χώρος του λιμανιού ήταν τότε πιο έκθετος στα καιρικά φαινόμενα και τον χειμώνα ελάχιστα μαγαζιά συνέχιζαν να λειτουργούν στην παραλιακή ζώνη το "Street" δεν σταμάτησε σχεδόν ποτέ. «Το μαγαζί είχε κάνει το "μπαμ". Όταν λέμε "μπαμ" μιλάμε για γεμάτο πάνω-κάτω και ο κόσμος έξω να περιμένει σε ουρές. Χειμώνα 88-89 επικρατεί ο χαμός. Με 9 Μποφόρ έδεναν σκονί στα κολονάκια από το "Street" μέχρι το "Μελτέμι" για να κρατιέται ο κόσμος να περνάει, να μην τον παίρνει η θάλασσα! Απίστευτα σκηνικά. Να έρχεται το κύμα, να πέφτει πάνω στην πόρτα, να μπαίνει το νερό μέσα στο μαγαζί, να φωνάζουν όλοι "Κύμα!" να τρέχουν στη σκάλα και το νερό να μπαίνει μέσα στο μαγαζί! Να τραβιέται το νερό, να γυρίζει ο κόσμος και να συνεχίζει το πάρτι! Εκείνη τη χρονιά τα παιδιά που έφτιαχναν τα μπλόκια έξω από το λιμάνι ήταν πελάτες. Έτσι μας άφησαν όλο το χειμώνα μπλόκια μπροστά στο μαγαζί για να μην μπαίνει το κύμα μέσα στο μαγαζί! Παίζαμε μουσικές ψαγμένες. Είχαμε ως βάση το ροκ αλλά κάναμε και "ενεσούλες" με άλλες μουσικές, μαύρες, techno, hip hop, pop. Είχαμε τύμπανα στο μαγαζί, είχαμε τρομπέτες γινόταν χαμός».

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΔΟΥΛΕΨΑΝ

Ζητάμε από τον συνομιλητή μας να θυμηθεί όσους πέρασαν από την μπάρα και τα decks του "Street". «Τι να πρωτοθυμηθώ, από Dj ο Ντάνι, ο Στάθης Ιωάννου, ο Αντρέας Ορφανουδάκης. Τόσα παιδιά δούλεψαν, είχαμε πάντα καλή ομάδα. Ο Μανώλης ο Χαλέβελας, η Λίτσα Δαράκη, η Ζέφη Δουβίτσα, η Νίκη Ψυχαράκη, ο Γιάννης Κελαϊδής, ο Δημήτρης Μουζουράκης πάρα πολλά παιδιά που εξελίχθηκαν, μετά έκαναν δικά τους μαγαζιά. Αλλά όλη τη δεκαετία του '90 το "Street" δεν έπασε ποτέ. Μέχρι το 2000 που το έδωσα, δεν είχε καμία κάμψη. Είχε το δικό του στυλ, τη δικιά του κουλτούρα!».

ARMY OF LOVERS

Τα γεγονότα που έζησε στο "Street" είναι δύσκολο να περιγραφούν. Χαρακτηριστικά θυμάται τη συνάντηση με το πολύ γνωστό στα 90s pop σουπδικό συγκρότημα των Army of Lovers. «Μπαίνει μια τύπισσα στο μαγαζί με μαλί Κλεοπάτρας (Camilla Henemark) και δύο τύποι. Τους βλέπει ο Dj μου λέει "ρε συ οι Army of Lovers". «Εχεις τρελαθεί!» του λέω και μου δείχνει το εξώφυλλο του δίσκου τους. Αυτοί ήταν, πάω τους μιλάω, πιά-

Η ΠΟΡΤΑ ΤΟΥ "STREET"

Χαρακτηριστικό του "Street" και η πόρτα του, το face control της εποχής. «Ήταν αυστηρή η πόρτα με την έννοια ότι θέλαμε να μπαίνει κόσμος που να ταιριάζει με το στυλ του μαγαζιού. Δεν λέγαμε ότι πρέπει να συνοδεύεται κατ' ανάγκη. Και γυναίκες είχαν φάει πόρτα. Απλά όταν δεν "κολλάς" με το μαγαζί, απλά δεν κολλάς, δεν μας ενδιέφερε αν ήταν αγόρια ή κορίτσια. Υπήρχε η πολυτέλεια της επιλογής τότε, γιατί ο κόσμος έβγαινε πολύ» λέει ο Γιώργος, που θυμάται ένα χαρακτηριστικό συμβάν της εποχής. «Ήταν μια γνωστή δικηγόρος της Αθήνας που επειδή περίμενε λίγο παραπάνω στην ουρά, με το που μπαίνει έρχεται και μου λέει: «Ήλθα για να πιω μια πορτοκαλάδα γιατί ακούγεται ότι τα ποτά σου είναι όλα μπόμπες. Αλλά και η πορτοκαλάδα που ήπια είναι μπόμπα και αυτή!». Λέω στον πορτιέρη "βγάλ" τη έξω και μην την ξαναβάλεις μέσα". Οντως εκείνη την εποχή κυκλοφορούσαν πολλές "μπόμπες" αλλά εγώ είχα καθαρά ποτά.

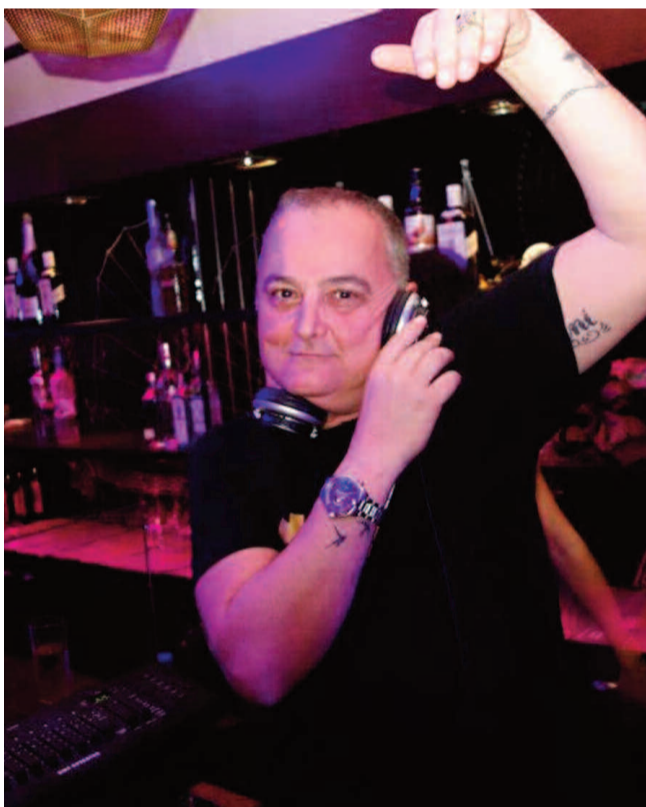
Δεν γίνεται όταν έχεις επαναλαμβανόμενους πελάτες σε ποσοστό 70% να τους βάλεις "μπόμπα". Δεν θα ξαναέρχονταν! Η συγκεκριμένη δικηγόρος μου ζήτησε συγγνώμη στη συνέχεια και το θέμα έληξε. Για το αν γίνονταν φασαρίες; Έξω στο λιμάνι πάρα πολλές και συχνά! Μέσα στο μαγαζί σπάνια, ψιλοπράγματα, είχα πολύ δυνατή ομάδα σε αυτό το θέμα και δεν άφηνα κάποιον να νιώσει ότι το μαγαζί είναι δικό του και μπορεί να κάνει ό,τι γουστάρει! Εχω πετάξει φίλο, συμμαθητή μου επειδή έσπασε ένα μπουκάλι. Ακόμα και τώρα που με βλέπει, δεν μου μιλάει! Επίσης μια φορά με Αμερικάνους πεζοναύτες από πλοίο, είχαν μπει νωρίς στο μαγαζί πριν έλθω, είχαν ανέβει στον όροφο, είχαν πει πολύ και άρχισαν να ξεβρακώνονται. Άντε να τους κατεβάσεις τώρα, έτσι όπως ήταν μεθυσμένοι! Πήραμε την αστυνομία και αυτοί έφεραν την αμερικάνικη στρατονομία που τους μάζεψε».

ΤΑ ΠΟΤΑ

Την εποχή εκείνη -αρχές 90- στα μαγαζιά έφευγε πολύ η μπίρα και το ούισκι. «Τα κλασικά ούισκι Jameson, Jack Daniels. Η βότκα μπήκε δυνατά μετά το 93-94, μετά έφαγε μια κάμψη όταν προκλήθηκαν μεγάλα οικονομικά προβλήματα στη Ρωσία. Οι γυναίκες έπιναν πολύ γλυκά ποτά όπως τα B-52 -έχουν κάψει χέρια οι μπάρμαν για να τα φτιάξουν- Baileys, batida de coco. Τα cocktail μπήκαν δυναμικά μετά το 2000».

Πλέον έχουν περάσει πολλά χρόνια, ωστόσο οι αναμνήσεις παραμένουν.

«Περνάς καθόλου από την περιοχή ή στεναχωριέσαι και το αποφεύγεις;» είναι το ερώτημά μας στον Γιώργο Κανατάκη. «Περνάω, πώς δεν περνάω. Πήγα και το καλοκαίρι να φάω γιατί έχει γίνει εστιατόριο. Μπήκα μέσα, ανατρίχιασα! Βλέπεις τη σκάλα, τους τοίχους με την πέτρα. Συγκινήθηκα, ωραία συναισθήματα. Ομως έκλεισα τον κύκλο, γράψαμε μια ιστορία με το "Street". Η αλήθεια είναι πως αν ξανακάνω μαγαζί μόνος μου στο λιμάνι, θα το κάνω έτσι όπως το "Street"... Πότε και αν θα γίνει αυτό; Ποτέ δεν ξέρεις...» είναι τα λόγια του.

Ο Γιώργος Κανατάκης ο ιδύνων νους του "Street".

νομε φίλια, τους πήγαμε Λαφονήσι, Σαμαριά, Φαλάσαρνα, γυρίσαμε όλα τα Χανιά, μου έστειλαν μετά για χρόνια δίσκους, cd φωτογραφίες, ήταν οι καλύτερες διακοπές που είχαν κάνει ποτέ».

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Τόσα χρόνια μετά το "τέλος του "Street", οι αναμνήσεις είναι πάντα ζωντανές. «Ξέρεις πόσα ζευγάρια γνωρίστηκαν στο "Street" και μετά παντρεύτηκαν; Και εγώ τους πάντρεψα στο Villa. Πόσα παιδιά ήλθαν να δουλέψουν στα μαγαζιά που έχω τώρα και μου είπαν ότι οι γονείς τους γνωρίστηκαν στο "Street"; Σήμερα έρχονται κάποιοι αντιπρόσωποι και μου λένε: «Ημουν φαντάρος στα Χανιά και πήγα να σε ένα μαγαζί το "Street"...» τους λέω ότι ήταν δικό μου και τρελαίνονται! Από επώνυμους τι να σου πω; Δεν υπήρχε περίπτωση να έλθει τηλεοπτικός αστέρας, τραγουδιστής και να μην περάσει από το "Street". Εκπομπές είχαν γίνει μέσα στο "Street". Όσο για τα δημοσιεύματα σε περιοδικά και στον Τύπο της εποχής, δεν προλάβαινα να τα παίρνω. Δημοσιεύματα παντού, δισέλιδα, έγχρωμα σε Αθήνα και εξωτερικό. Αν έβγαλα λεφτά; Πάρα πολλά. Ομως έδωσα και πολλά. Οι καλύτεροι Djs, το πιο δυνατό προσωπικό μόνο στο "Street" θα το έβρισκες. Φαντάσου ότι για δίσκους έδιναν το μήνα πάνω από 300.000 δρχ. Κάθε μήνα! Εχω πάνω από 20.000 βινύλια».

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΤΖΑΝΑΚΗΣ-DJ

Τα ελληνικά μπάινουν στα Club

Όταν μιλάμε για δεκαετία του 90, clubs, στέκια και μουσικές, ένα από τα ονόματα που αμέσως σου έρχεται στο νου είναι αυτό του Στέλιου Παπατζανάκη. Σήμα κατατεθέν της εποχής μέσα από τις συχνότητες του Χανιά 100 στην αρχή, μετά του MAX fm αλλά και σε όλα σχεδόν τα γνωστά club της εποχής, ο Στέλιος ήταν ο πρώτος dj που έφερε την ελληνική μουσική στα χορευτικά club.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ... Ξεκίνησα να παίζω σε club στις αρχές της δεκαετίας του 90 στο τότε "Peris five" στον Πλατανιά. Μέχρι τότε σε club, disco παίζονταν αποκλειστικά ξένη μουσική. Τότε έπαιξα για πρώτη φορά ελληνική μουσική σε club. Μου το είχε προτείνει ο Μανώλης Κωνσταντινίδης. Αν και έπαιξα στο ραδιόφωνο τότε μόνο ελληνικά, δεν μπορούσα να πιστέψω ότι θα μπορεί να βγει πρόγραμμα σε ένα club μόνο με ελληνική μουσική. Το 1991 όταν λέμε ελληνική μουσική μιλάμε για Χαριτοδιπλωμένο, Μπίγαλη, Αλέξια, Καρβέλα και στα πιο λαϊκά Γονίδη, Καρρά, ο Χριστοδουλόπουλος σε κάποια πιο ποπ τσιουέτα με την Κωνσταντίνα. Ενώ στην αρχή

φοβήθηκα, μετά έστρωσε η δουλειά, έπαιξα και μουσική από τα 60s (Olympians). Ήταν ένα απίστευτο καλοκαίρι εκείνο.

ΜΑΓΑΖΙΑ... Στην κατηγορία ελληνάδικου ήταν και το "Profil" στο Καλαμάκι και το "Differend" στην Ακρωτηρίου το πιο οργανωμένο στην κατηγορία του. Βέβαια τα μαγαζιά θρύλος εκείνη την εποχή ήταν το "Κανάλι" υπαριθμόν 1 μαγαζί σε όλη τη χώρα, το "Street", η "Αριάδνη", η "Estelle" που μετά έγινε "Αγορά". Επίσης θυμάμαι μετά και την "Αναγέννηση". Αλλά και μια ντίσκο, την "Atmosfere" στην Αγ.

Μαρίνα που τότε έπαιζε τραγούδια και ταυτόχρονα σε οθόνη έδειχνε και το video clip τους! Πολύ πρωτοποριακό για την εποχή! Υπήρχε και το "Βαρελάδικο" στην Αγιά όπου σε μια συναυλία της Αρβανίτη με τον Ρακιντζή μάζεψε 6.000-7.000 κόσμο. Απίστευτα νούμερα!

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ... Αν στο ξένο πρόγραμμα ζητάνε από τον dj 10 τραγούδια τη βραδιά, στο ελληνικό ζητάνε... 100. Είναι πιο άμεση η ελληνική μουσική, ο κόσμος νιώθει πιο άνετα να στα ζητήσει. Προσπαθούσα πάντα να τα εντάσσω στο πρόγραμμα για να περνάει και ο κόσμος καλά, χωρίς παράλληλα να ξεφεύγουμε και να παίζουμε άσχετα πράγματα. Υπήρχε συμμετοχή του κοινού και αυτό είναι πάντα καλό, μερικές φορές βέβαια γίνονταν και ενοχλητικοί. Η "κακιά" λέξη για μας ήταν να σου πει κάποιος «θέλω το Χ τραγούδι, ΤΩΡΑ!». Εσύ μπορεί να έπαιζες Μπίγαλη και να σου ζητούσε... Ζεϊμπέκικο ή και το αντίθετο. Πώς θα τα κολλούσες αυτά; Γενικά προσπαθούσα πάντα να αναπτύσσω μια σχέση επικοινωνίας με τον κόσμο, να προσπαθώ να τον διασκεδάσω και να του

δημιουργώ ευχάριστα συναισθήματα.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ 90s... Τραγούδι σήμα κατατεθέν της εποχής; Πάρα πολλά. Δύσκολο να πω ένα! Κάθε χρόνο υπήρχε και ένα κομμάτι που ήταν το "νούμερο 1". Τα ελληνικά ήταν "φτιαγμένα" να έχουν τεράστια επιτυχία σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα. Δεν έμειναν για πάντα, όπως μένει ένα καλό λαϊκό τραγούδι.

ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ... Τα club δούλευαν όλες τις ημέρες της εβδομάδας και το χειμώνα δεν έκλεινε σχεδόν κανένα. Αυτό γιατί ο κόσμος έβγαίνει πολύ, περνούσε καλά και διασκεδάζε, κάτι που δυστυχώς έχει αλλάξει σήμερα.

Η νύχτα έχει περιοριστεί μόνο σε ένα Σάββατο και σπάνια μια Παρασκευή. Είναι η κρίση; Η μουσική; Τα μαγαζιά; Ίσως όλα μαζί. Είναι οι αλλαγές στον τρόπο ζωής μας. Τα μαγαζιά ήταν γεμάτα τότε και το κλίμα ήταν κάτι παραπάνω από καλό.

ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ... Τι να πρωτοθυμηθώ πραγματικά! Θυμάμαι αξέχαστα έπαιξα στην "Πορτο-

DJ MILLER (ΧΡΗΣΤΟΣ ΗΛΙΑΚΗΣ)

«Οποιος δεν έχει ζήσει τη νύχτα των Χανίων στα 90s δεν μπορεί να καταλάβει...»

Ο Dj Miller ή αλλιώς... Χρήστος Ηλιάκης, παραμένει ένας από τους πιο έμπειρους και πλέον αναγνωρισμένους dj's στα Χανιά από τη δεκαετία του '90 μέχρι σήμερα.

«Οποιος δεν έχει ζήσει τη νύχτα των Χανίων στα 90s δεν μπορεί να καταλάβει για τι διασκέδαση μιλάμε. Βγαίναμε για να διασκεδάσουμε. Και ό,τι λεφτά βγάλαμε, τα ξοδεύαμε κυρίως στη βραδινή διασκέδασή μας» λέει στις "διαδρομές" ο Dj Miller ή αλλιώς... Χρήστος Ηλιάκης, ο οποίος παραμένει ένας από τους πιο έμπειρους και πλέον αναγνωρισμένους djs στα Χανιά από την δεκαετία του 90 μέχρι σήμερα.

Εχει δουλέψει σε μερικά από τα πιο γνωστά bar - club των Χανίων, που εκείνα τα χρόνια έγραψαν τη δική τους ιστορία στη βραδινή διασκέδαση στην πόλη αφήνοντας το δικό τους αποτύπωμα στο χρόνο: Disco Agora (πρώην disco Estelle) (1990), Canale club (1991), Disco Portocali (1991 - 1992 - 1994 - 1996), Μύλος club (1993), Αναγέννηση club (1993), Disco Αριάδνη (1995), Φροντιστήριο club (1996), Στάδιο club (πρώην disco Portocali) (1998), Τιτανικός club (πρώην Φροντιστήριο club) (1999).

Ρωτάμε τον Χρήστο Ηλιάκη, πώς ήταν εκείνη την εποχή, τη δεκαετία του 90 η ατμόσφαιρα στα στέκια της πόλης και εκείνος μας απαντά: «Όλα ήταν πιο αγνά, πιο αυθόρμητα, πιο ανέμελα, βγαίναμε για να διασκεδάσουμε, να χορέψουμε, να γνωρίσουμε κόσμο, να περάσουμε καλά. Σε καθημερινή βάση πριν τις 4 το ξημέρωμα δεν πη-

γαίνε για ύπνο ο κόσμος.

Και ξόδευε, και τα πιο πολλά τα ξόδευε στα κεράσματα.

Όλα αυτά μέχρι λίγο μετά τα μέσα της δεκαετίας, όπου άρχισαν να ξεπετάγονται πολλοί και καινούριοι χώροι, χωρίς πίστα, τα λεγόμενα "ορθάδικα", με τα ελληνικά να έχουν μπει για τα καλά στο clubbing, η διασκέδαση να αλλάζει ύψος και η μετάλλαξη στη νύχτα των Χανίων να έχει ξεκινήσει».

ΜΕ... ΜΗΧΑΝΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ... ΚΥΜΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟ CANALE

Του ζητάμε να θυμηθεί κάποιο ευτράπελο γεγονός από τα clubs που είχε εργαστεί τη δεκαετία του 90: «Από ευτράπελα άλλο τίποτα. Τι να πρωτοθυμηθώ; Στην Αναγέννηση ένα βράδυ είχαμε εισβολή του ιδιοκτήτη -γνωστού για την "τρέλα" του- με τη μηχανή του μέσα στο club με τον κόσμο να μένει άφωνος.

Ένα ακόμη ήταν η τελευταία βραδιά της σεζόν

του Φροντιστηρίου το 1996, όπου τα μπουγέλα

μεταξύ προσωπικού και πελατών έδιναν και έπαιρναν.

Άλλο ένα ήταν στο Canale όταν το χειμώνα είχε κακοκαιρία, το κύμα της θάλασσας του παλιού λιμανιού έμπαινε μέσα, αλλά αυτό δεν ήταν ικανό να χαλάσει τη διασκέδαση κανενός».

Όσο για το ποια είναι η διαφορά του χτες με το σήμερα και εάν αναπολεί κάτι, από εκείνη την εποχή, ο ίδιος αναφέρει: «Τεράστια η διαφορά των 90s με το σήμερα. Καμία σχέση δεν έχει με την άλλη. Οποιος δεν έχει ζήσει τη νύχτα των Χανίων στα 90s δεν μπορεί να καταλάβει για τι διασκέδαση μιλάμε.

Βγαίναμε για να διασκεδάσουμε. Αυτό και τίποτα άλλο.

Και ό,τι λεφτά βγάλαμε τα ξοδεύαμε κυρίως στη βραδινή διασκέδασή μας».

κάλι". Σαββάτο βράδυ, ξημέρωνε Κυριακή. Ήταν 8 το πρωί και είχαμε μέσα 300 άτομα. Ένας τουρίστας μεθυσμένος μπαίνει στην τουαλέτα πέφτει σε ένα πυροσβεστήρα ξηρού τύπου που ανοίγει και αδειάζει τελείως, βγάζοντας αυτή τη λευκή σκόνη. Η σκόνη αυτή σκέπασε όλο το μαγαζί, τα μπαρ, τους δίσκους, τα πικ καπ, οι περισσότεροι το θεώρησαν ως εφέ καπνού. Είχαμε γίνει κάτασπροι, είχαν γεμίσει σκόνη τα ποτά. Μου λέει ο ιδιοκτήτης να ανοίξουμε την οροφή (η Πορτοκάλι είχε οροφή που άνοιγε). Την ανοίγουμε λοιπόν και μπαίνει ένας ήλιος μέσα στο μαγαζί άλλο πράγμα. Οκτώ το πρωί, Αύγουστος. Καθαρίζει η ατμόσφαιρα, λέω κι εγώ τώρα θα σχολάσουμε, αλλά πού; Ο κόσμος πήρε επιπλέον δυνάμεις και... συνεχίσαμε ως τις 12 το μεσημέρι!

ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΜΑΓΑΖΙΩΝ... Τα νυκτερινά καταστήματα που γίνονταν τότε ήταν πραγματικά πολύ καλά. Θυμάμαι να πηγαίνω σε ένα καινούργιο μαγαζί και να πρέπει να κανονίσουμε τον ήχο, τα φωτορυθμικά. Σχεδόν πάντα ο ιδιοκτήτης μου έλεγε να πάρουμε τον πιο ποιοτικό εξοπλισμό, όσο ακριβός και αν είναι. Τα περισσότερα μαγαζιά δεν ήταν αρ-

παχές αλλά σημαντικές επενδύσεις στις οποίες είχαν πέσει πάρα πολλά χρήματα. Είχαμε τα πιο καλοφτιαγμένα μαγαζιά στα Χανιά και νομίζω ότι ακόμα και τώρα έχουμε τα πιο καλά. Όσο για τις τιμές για τον κόσμο, πιστεύω ότι ήταν νορμάλ. Μπορούσε να πιεις 2-3 ποτά χωρίς να νιώθει ότι έχει ξεπαραδιαστεί.

ΑΛΛΕΣ ΕΠΟΧΕΣ... Εντελώς διαφορετικές, μια εποχή με απίστευτες αναμνήσεις. Πρέπει να ομολογήσω ότι τη δεκαετία της ζωής μου από τα 20 στα 30 την έζησα σχεδόν... δύο φορές, χωρίς υπερβολές. Δεν υπήρχε internet, κινητά που δεν λέω ότι είναι άσχημα. Αλλά η μόνη επικοινωνία ήταν να συναντηθείς με κάποιον να πας μία βόλτα, να πάτε να διασκεδάσετε μαζί, να έχετε κοινωνική ζωή μαζί.

Τώρα και να πας σε μια καφετέρια βλέπεις ένα τραπέζι με πέντε άτομα και όλοι να κοιτάνε ένα τηλέφωνο. Είμαι της τεχνολογίας, βρίσκομαι συνέχεια μπροστά στην οθόνη για λόγους εργασίας αλλά είμαι και υπέρ της λογικής να την χρησιμοποιούμε σωστά και προς όφελός μας.

Στιγμιότυπο από το Στάδιο club (πρώην disco Portocali), (1998).

ΑΡΗΣ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗΣ: «“Λαϊκό προσκύνημα” στα στέκια των 90s και εισπρακτικά ρεκόρ»

Εποχές που στα στέκια στο παλιό λιμάνι των Χανίων κάθε βράδυ με 3 djs μέχρι το πρωί γινόταν “λαϊκό προσκύνημα” αλλά και καλοκαίρια με απανωτά... εισπρακτικά ρεκόρ μας διηγείται ο Αρης Σταματάκης ο οποίος παραμένει στα... decks από τη δεκαετία του '90 έως και σήμερα, και έχει πολλές στιγμές να μας αφηγηθεί.

«Πώς ήταν όμως εκείνη την εποχή, η ατμόσφαιρα στα στέκια της πόλης (bar- clubs); Ο κόσμος διασκεδάζε, χόρευε, ξόδευε;» τον ρωτάμε.

«Μαγαζιά αρκετά υπήρχαν και τότε. Ο κόσμος βέβαια έβγαινε πιο συχνά και ξόδευε περισσότερα. Αλλωστε μιλάμε για εποχές... προ ευρώ. Σίγουρα όποιος έβγαινε το βράδυ έπρεπε να περάσει από τρία μαγαζιά, τουλάχιστον» θυμάται.

Ξεκινώντας σαν φοιτητής ακόμα από το μυθικό Κανάλι, καλοκαιράκι του '91, είχε την τύχη, όπως λέει, να δουλέψει με τους καλύτερους. «Θα ξεχώριζα το “Street” στο παλιό λιμάνι όπου κάθε βράδυ με 3 djs μέχρι το πρωί γινόταν... κανονικό “λαϊκό προσκύνημα”. Αλλά και την Ουτοπία στον Πλατανιά, για δύο καλοκαίρια με απανωτά... εισπρακτικά ρεκόρ. Ακόμα θα ξεχώριζα τις 4 Εποχές αλλά και το Απών στο Ξεκίνημα, με καλή παρέα».

Ο Αρης Σταματάκης παραμένει στα... decks από τη δεκαετία του '90 έως και σήμερα.

ΟΤΑΝ ΟΙ ARMY OF LOVERS ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΑΝ ΣΤΗΝ ΟΥΤΟΠΙΑ

Ζητάμε από τον Αρη Σταματάκη να μας αφηγηθεί κάποιο ευτράπελο γεγονός από τα στέκια των 90s όπου δούλευε: «Θα μπορούσα να γεμίσω ένθετο ολόκληρο... Πολύ γέλιο “έπεσε” στην Ουτοπία ένα βράδυ που όλοι θαυμάζαμε από μακριά μια καλλονή με μακρύ μαλλί και εφαρμοστό παντελόνι. Όταν γύρισε και μας κοίταξε ήταν... ο τραγουδιστής των Army of Lovers. Είχαν έρθει για διασκέδαση. Ήταν σχεδόν όλο το γκρουπ και η Καμίλα μαζί τους και ο άλλος τραγουδιστής. Είχαν περάσει όλοι από την Ουτοπία».

Σχετικά με τις διαφορές του χθες με το σήμερα όσον αφορά τη βραδινή διασκέδαση και εάν αναπολεί κάτι, από εκείνη την εποχή, μας απαντά: «δεν αναπολώ κάτι ιδιαίτερα, ίσως γιατί είμαι ακόμα μάχιμος. Όμως τότε έπρεπε να “φτύσεις αίμα” για να μαζέψεις υλικό (δίσκους) και να σταθείς στα μαγαζιά ενώ τώρα όποιος έχει... μισό λάπτοπ (με αποθηκευμένα αρχεία μουσικής) δηλώνει dj...».

Στιγμιότυπο από το Φροντιστήριο club (1996).

παιδότοπος

Αν ήμουν ο Άγιος Βασίλης θα έφερνα μόνο δίκαια δώρα, όχι σαν τάμπλετ, κινητά και διάφορα άλλα σχετικά. Θα έφερνα παιχνίδια που τα παιδιά τα χρειάζονται.

Θα έκανα με μαγικά (επειδή θα ήμουν άγιος) να σταματήσουν οι πόλεμοι. Επίσης θα έδινα φαγητό και νερό σ' όλους τους ανθρώπους. Μετά θα έκανα τους πλούσιους να χαρίσουν τα χρήματά τους στους φτωχούς [...]

Αντώνης Λάτος

Αν ήμουν Άν Βασίλης θα φορούσα πράσινα ρούχα, κίτρινο σκουφάκι, καφέ μπότες, μια κίτρινη ζώνη κι ένα πορτοκαλί κασκόλ. Το έλκνηθρό μου θα είχε φτερά, τέσσερις εξαμίσεις για να μην πάω αργά, ροδάκια για να προσγειώνομαι και τέσσερα άλογα (να έχω λίγα ζώα για να βλέπω). Θα πήγαινα τα μεσάνυχτα και θα άφηνα τα δώρα κάτω απ' το κρεβάτι τους. Θα πήγαινα σ' όλα τα σπίτια, καλοκαίρι, τον Ιούνιο δηλαδή. Και πάνω θα έλεγα μια ευχή, όπως "Καλή Χρονιά".

Γιάννης Μουζουράκης

...Θα έδινα σ' όλους δώρα. Όμως στα φτωκά παιδάκια θα έδινα κάτι ιδιαίτερο, ένα πολύ ξεχωριστό δώρο. Για παράδειγμα αν δεν είχαν σπίτι να μείνουν θα τους έκανα δώρο ένα ζεστό σπίτι ή αν δεν είχαν παιχνίδια, θα τους χάριζα πολλά και δημιουργικά.

Επίσης, θα τους έδινα υγιεινά φαγητά και για να χαρούν, θα τους χάριζα τα πιο ωραία ζεστά και καθαρά ρούχα και ό,τι άλλο χρειάζονται.

Ολυμπία Μαγγιώρη

[...] Ονειρεύτηκα πως ήμουν σε μια μεγάλη πλατεία γεμάτη παιδιά. Φορούσα την κόκκινη στολή μου και κρατούσα μια μεγάλη σακούλα γεμάτη παιχνίδια. Όταν με είδαν τα παιδιά έτρεξαν κοντά μου κι εγώ τους μοίρασα τα δώρα τους. Ήταν χαρούμενα κι ευτυχισμένα. Αλλά κι εγώ ξύπνησα γεμάτη χαρά. Έτσι μοίρασα δώρα, έστω και στο όνειρό μου

Εβελίνα Θεοδωρογλάκη

Αν ήμουν Άν Βασίλης θα μοίραζα δώρα σ' όλα τα παιδιά του κόσμου. Θα χάριζα αγάπη, φίλους, οικογένεια και μια ζεστή αγκαλιά. Το βράδυ θα τους έστελνα λίγο φως για να μην φοβούνται το σκοτάδι.

Θα έδινα τρόφιμα στα παιδιά για να φάνε και να πιούνε και ποτέ να μην κοιμηθούνε νηστικά.

Τέλος θα χάριζα περισσότερο μυαλό και σοφία στους μεγάλους, μήπως και κάνουν καλύτερο τον κόσμο μας.

Μελίνα Τζόκα

**ΒΑΓΓΕΛΗΣ
Ο. ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ**
kakatsakis@sch.gr

Βρισκόμαστε στο 5ο Δημ. Σχ. Χανίων, στην αίθουσα της Γ2 τάξης. Η συζήτηση έχει ανάψει για τα καλά. «Κυρία, θέλω να μου πείτε την αλήθεια, αν υπάρχει ο Άν Βασίλης» απαιτεί να μάθει η Μαρία και συνεχίζει με παράπονο: «Η μαμά μου, λέει, πως δεν υπάρχει». Όλοι έχουν άποψη και την υποστηρίζουν με πάθος. Στο τέλος συμφωνούμε όλοι ότι υπάρχει και είναι σε κάθε γωνία του κόσμου. Είναι όμως, και μέσα μας, αρκεί ν' ακούμε και να βλέπουμε πέρα από το "εγώ..."

Γ2 ΤΑΞΗ ΤΟΥ 5ου ΔΗΜ. ΣΧ. ΧΑΝΙΩΝ

Αν ήμουν Άν Βασίλης...

Σημ. Κατ' ανάθεση κι εφέτος ο ένας από τους τρεις Παιδότοπους του Δωδεκαημέρου στην ίδια δασκάλα. Ιδιαίτερα πετυχημένη... η συνταγή. Χαρά στους μαθητές που έχουν δασκάλα τους την φίλη μου απ' τα παλιά και συνεργάτιδά μου κυρία Ρούλα. Μα και χαρά στην κυρία Ρούλα που έχει τέτοιους μαθητές, όπως τα φετινά Τριτάκια του Πέμπτου!

**Καλή Χρονιά σε όλους!
Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης
δάσκαλος**

**Η δασκάλα της τάξης
Ρούλα Μουστάκα**

Άγιε μας Βασίλη σε παρακαλούμε...
Να προσέχεις όλου του κόσμου τα παιδιά.

Ηθελα να μ' έπαιρνες μαζί σου στα σύννεφα ψηλά
Μακριά απ' την αδικία,
τη θλίψη και την παγωνιά
Όλοι στη γη να έχουν αγάπη,
φροντίδα κι αγκαλιά.

Υπάρχουν άνθρωποι κοντά μας που δεν έχουν συντροφιά
Να πούνε "Καλημέρα" τη νέα τη χρονιά.

Άγιε μας Βασίλη σε παρακαλούμε...
Η αγάπη και η συμπόνια να φωτίζει τις καρδιές.

... Θα βοηθούσα να γίνουν καλά απ' τις αρρώστιες όλα τα παιδιά και να έχουν μια αγκαλιά, φροντίδα και αγάπη. Θα έδινα με τις χούφτες μου φαγητά και δώρα στα φτωκά παιδάκια.

Μα το πιο σημαντικό που θα έκανα, θα σταματούσα τους πολέμους για πάντα. Να μην είμαστε εγωιστές, τσιγκουνήδες και με μίσος στην καρδιά. Να δίνουμε ευκαιρίες σ' όλους, ακόμα κι αν έχουν κάνει πολύ κακό.

Μακάρι να σκεφτόμασταν όλοι σαν Άγιοι Βασίληδες.

Αγγελος Βαρουξής

Βαλοάκι να χορέψουμε πλούσιοι και φτωχοί.
Αύριο να ημερώσει μια μέρα μαγική!
Σαν έρθεις Άν Βασίλη, ν' αλλάξει όλη η γη
Ίσως κι εγώ να γίνω καλύτερο παιδί.

Λαοί αγαπημένοι, άνθρωποι φίλοι κολλητοί
Ήλιος καλοσύνης να ζεσταίνει των άστεγων την ψυχή.

Σε περιμένουμε ανυπόμονα...
Μην αργείς ούτε στιγμή!

Ομαδική εργασία

Αν ήμουν Άν Βασίλης θα παρακαλούσα όλα τα παιδιά του κόσμου να είναι χαρούμενα κι ευτυχισμένα με τα δώρα που θα τους φέρω. Ελπίζω να μην ξεχάσω κανένα, γιατί τα μικρά παιδιά θα κλαίνε. Θα φρόντιζα να έχουν να φάνε και να πιούνε και πάνω απ' όλα την υγεία τους να 'χουνε.

Εύα Τζίκα

...Θα φρόντιζα τους τάρανδους, καθαρίζοντας τον σταύλο τους και βάζοντάς τους φαγητό και νερό. Θα πήγαινα μια ωραία βόλτα με τη γυναίκα μου για φαγητό. Μετά θα πηγαίναμε για κουραμπιέδες και μελομακάρονα στην πόλη. Θα αρμάτωνα το έλκνηθρό μου και θα βοηθούσα τα ζωτικά με την παρασκευή των δώρων. Στη συνέχεια θα μοίραζα τα δώρα στα παιδιά. Θα ήμουν πάντα χαμογελαστός κι επίσης θα ευχόμουν υγεία και χαρά. [...]

Γιώργος Νικολάου

Εκπαιδευτικές δράσεις για οικογένειες στα Μουσεία

Αίθουσα Διαδραστικών εκθεμάτων στη σοφίτα του Μουσείου Βενιζέλου.

ΡΙΑ ΜΑΡΚΟΥΛΑΚΗ*

Οι οικογένειες είναι σήμερα από τους κυριότερους επισκέπτες των μουσείων σε διεθνές επίπεδο. Οικογένειες που πλέον χαρακτηρίζονται από μια κοινωνική ποικιλομορφία, τα μέλη των οποίων εξαρτώνται όλο και λιγότερο το ένα από τα άλλα, περνούν λιγότερο χρόνο μαζί, ωστόσο φαίνεται να έχουν ανάγκη κοινών εμπειριών.

Γ' αυτό αποτελούν εδώ και χρόνια αντικείμενο μελετών που στοχεύουν στην καλύτερη κατανόηση των λόγων, για τους οποίους μια οικογένεια επιλέγει να πάει στο μουσείο, και των παραγόντων που διαμορφώνουν την εμπειρία των μελών της μέσα σ' αυτό.

Το παιδαγωγικό πλαίσιο: Το Γιατί και το Πώς

Η απόφαση μιας οικογένειας να επισκεφτεί ένα μουσείο συνδέεται άμεσα με την πεποίθηση ότι το μουσείο είναι ένα σημαντικό εκπαιδευτικό ίδρυμα, που συμβάλει ώστε τα μέλη της να μάθουν μαζί. Μια τέτοια πεποίθηση συνδέεται πολλές φορές και με το γεγονός ότι τα ενήλικα μέλη είχαν ως παιδιά θετικές, ίσως και αξεχαστες, προσωπικές εμπειρίες από κάποιο μουσείο, οπότε θέλουν να δώσουν την ευκαιρία στα παιδιά να ζήσουν κάτι ανάλογο. Σε αυτό προσθέτουμε επίσης την επιθυμία για διασκέδαση, για κάτι το διαφορετικό, που θα έχει θετική επιρροή σε όλους.

Όλα αυτά επηρεάζουν άμεσα το τι θα κάνει μια οικογένεια στο μουσείο, τη μαθησιακή διαδικασία και τα αποτελέσματά της. Μια οικογένεια αποτελείται από μέλη πολύ διαφορετικά μεταξύ τους, που βρίσκουν στην προκείμενη περίπτωση τρόπους συμβίωσης με αμοιβαία όφελος. Η επικοινωνία είναι ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά – και εργαλεία – της μάθησης στο μουσείο για μια οικογένεια, περισσότερο ίσως από κάθε άλλο είδος επισκέπτη. Η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών επιδρά στον τρόπο, με τον οποίο αντιλαμβάνονται, αφομοιώνουν και ερμηνεύουν τα ερεθίσματα που προέρχονται από το μουσείο, γιατί είναι ακριβώς η συζήτηση που αναπτύσσεται στην ομάδα, η οποία βοηθά να κατανοηθούν οι νέες έννοιες, να έρθουν σε σύγκριση οι γνώμες και να αναπτυχτεί μια νέα κοινή γνώση.

Το όφελος έχει να κάνει όχι τόσο με συγκεκριμένες πληροφορίες που πρέπει να περάσουν, όσο με την ίδια την διαδικασία της συλλογικής μάθησης, την αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών της οικογένειας, την ποιότητα της συζήτησης, τα συναισθήματα και την αισθητική εμπειρία.

Σε αυτή τη διαδικασία τα ενήλικα μέλη μιας οικογένειας υιοθετούν τον ρόλο του εμπνευστή βοηθώντας τα μέλη που έχουν, ως τότε, πιο περιορισμένη γνώση και εμπειρία να κάνουν ένα βήμα μπροστά στην κατανόηση, τη μάθηση και την ανάπτυξη ικανοτήτων. Σε ένα τέτοιο ρόλο οι ενήλικες – με το να είναι κατά κάποιο τρόπο υποχρεωμένοι να καθοδηγήσουν τους μικρότερους – μπαίνουν σε μια διαδικασία, κατά την οποία θα πρέπει να επεξεργαστούν ειδικούς όρους ή νέες έννοιες μεταφράζοντάς τις σε ερωτήσεις, απαντήσεις, συνεχείς συζητήσεις σε ένα επίπεδο κατανοητό από όλους – και κάτι τέτοιο σημαίνει αυτόματα ότι το όφελος δεν είναι μόνο για τους μικρούς αλλά και για τους μεγάλους.

Εκπαιδευτικές προτάσεις για οικογένειες στο μουσείο: το Τι

Σήμερα ένα μουσείο που επιθυμεί να ανταποκριθεί στην κοινωνική του αποστολή πρέ-

Οικογενειακό πρόγραμμα στο Μουσείο Ελευθερίου Βενιζέλου.

πει να γνωρίζει πολύ καλά τι σημαίνει μουσειακή εμπειρία για μια οικογένεια (και ως σύνολο και για το κάθε ένα από τα μέλη της) ενσωματώνοντας τη γνώση αυτή σε εκπαιδευτικές προτάσεις, που στόχο θα έχουν το μουσείο να αποτελέσει μια μοναδική μαθησιακή εμπειρία για όλους.

Όλα αυτά συνεπάγονται μια ευρεία γκάμα προτάσεων για προγράμματα και δραστηριότητες στα περισσότερα μουσεία που σέβονται τον εαυτό τους σήμερα. Μιλάμε λοιπόν για:

Πειραματικά εργαστήρια, όπως αυτά που γίνονται πάνω σε θέματα επιστήμης στο Εθνικό Μουσείο Επιστήμης και Τεχνολογίας Leonardo da Vinci της Ιταλίας ή τέχνης στην Tate Modern του Λονδίνου αλλά πλέον και σε πάρα πολλά αλλά ιδρύματα σήμερα

Νύχτες στο μουσείο, όπως στο Natural History Museum του Λονδίνου

Εκπαιδευτικά σακίδια, όπως αυτά που σχεδιαστήκαν για πρώτη φορά από το Victoria & Albert Museum του Λονδίνου

The Big Draw, πρωτοβουλία που απευθύνεται εδώ και χρόνια στο ευρύ κοινό της Μεγάλης Βρετανίας σε μια προσπάθεια να ενθαρρύνει το ερασιτεχνικό καλλιτεχνικό σχέδιο.

Κοινό χαρακτηριστικό όλων αυτών των προτάσεων είναι ότι εμπλέκουν γονείς και παιδιά μαζί σε μια κοινή μαθησιακή εμπειρία, κατά την οποία το κάθε μέλος της οικογένειας έχει το δικό του ρόλο, ενώ την ίδια στιγμή χτίζει μια προσωπική και μια κοινή εμπειρία. Την ίδια στιγμή η κάθε συλλογική δραστηριότητα γίνεται ευκαιρία για ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των μελών της οικογένειας.

Η οικογένεια στην Οικία – Μουσείο Ελευθερίου Βενιζέλου

Με αυτό το σκεπτικό σχεδιαστήκαν οι νέες εκπαιδευτικές δράσεις για οικογένειες στην Οικία - Μουσείο Ελευθερίου Βενιζέλου συνεχίζοντας μια παράδοση βιωματικών εκπαιδευτικών δράσεων, η οποία ξεκίνησε το 2008, με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

μέτοχη και τη συνεργασία όλων των μελών της ομάδας και καλούν τα παιδιά και τους ενήλικες συνοδούς τους (γονείς, παππούδες, κ.λπ.) να μάθουν διασκεδάζοντας.

Ενα κυνήγι χαμένου θησαυρού (με τον ειδικό εξοπλισμό που διατίθεται στην είσοδο του Μουσείου) προσφέρει την ευκαιρία σε γονείς και παιδιά να εξερευνήσουν τα εκθέματα του Μουσείου συνδέοντάς τα με σημαντικές στιγμές της ζωής και της δράσης του μεγάλου πολιτικού.

Στη σοφίτα του Μουσείου, στην Αίθουσα Διαδραστικών Εκθεμάτων και Τεχνολογίας, σε έναν ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό χώρο, οι ενήλικες μαθαίνουν μαζί με τα παιδιά μέσα από παραδοσιακά αλλά και πρωτότυπα παιχνίδια τεχνολογίας.

Παζλ, ανιγμάτα ιστορίας, πρόσωπα από την εποχή του Βενιζέλου, παραμύθια μυστηρίου, παιχνίδια μεταμφίεσης, αφής, κρυπτόλεξα, χρονοδιαγράμματα και παιχνίδια με τη σκιά περιμένουν τους ήρωες της διαδραστικής περιπέτειας, τις οικογένειες, στη σοφίτα του Μουσείου.

Ο σκοπός των οικογενειακών εκπαιδευτικών δράσεων είναι διπλός. Όχι μόνο προσεγγίζουν τα θέματα και τα μηνύματα του Μουσείου, αλλά μαθαίνουν στοιχεία της ιστορίας μας χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τη γνώση και την εμπειρία, τις οποίες το κάθε μέλος και όλη η οικογένεια θα φέρει μαζί της, όταν φτάσει στο μουσείο.

Κατά την διάρκεια όλης της χρονιάς που ξεκινάει χαρίστε στην οικογένειά σας μια μοναδική εμπειρία με την επίσκεψή σας στην Οικία - Μουσείο Ελευθερίου Βενιζέλου.

Ωράριο Μουσείου: Δευτέρα - Σάββατο 11.00-13.30 και Δευτέρα - Παρασκευή 18.00-20.00

*Μουσειοπαιδαγωγός, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος»
Μαρία Ξανθουδάκη,
Διευθύντρια Εκπαιδευτικών προγραμμάτων,
Εθνικό Μουσείο Επιστήμης και Τεχνολογίας
Λεονάρντο ντα Βίντσι - Μιλάνο

Πειραματικό εργαστήριο για οικογένειες στο Εθνικό Μουσείο Επιστήμης και Τεχνολογίας Λεονάρντο ντα Βίντσι.

Αφορμή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

yannis.kalo@gmail.com · no14me.blogspot.gr/

Nygos

» Βασίλειος Δρόλιας (εκδόσεις Κέδρος)

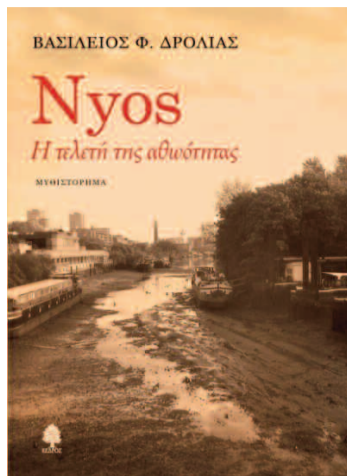
Δεν προσπαθώ πια να κρυφτώ. Δεν μπορώ να κρυφτώ από τον εαυτό μου. Από το μέλλον μου. Έφτασε η Ώρα. Τους ακούω έξω, τους βλέπω με την άκρη του ματιού μου, ανάμεσα από τις χαραμάδες που αφήνουν το φως της μέρας να περνάει. Δε θέλω να βλέπω, δε θέλω να ακούω. Κρατώ στο μυαλό μου όλα όσα θα μπορούσαν να με αφήσουν σε κάποιο άλλο σημείο στον πλανήτη τούτη τη στιγμή. Σε οποιοδήποτε άλλο σημείο εκτός από αυτό Όμως με τίποτα δε θα άλλαζα τούτη την ώρα, αυτή την απόφαση.

Ο Ρότζερ, βιολόγος στο επάγγελμα, αποφασίζει να αφήσει το Λονδίνο, αποδεχόμενος της πρόταση της εταιρείας για την οποία δουλεύει, να πάει στο Καμερούν και να μελετήσει από κοντά τη λίμνη Nygos, λίμνη που απέκτησε παγκόσμια φήμη όταν εξερράγη, σκορπώντας τον θάνατο σε εκατοντάδες ανθρώπους, και που φαίνεται να είναι ένα κατάλληλο περιβάλλον για να μελετηθούν τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου του θερμοκηπίου. Δεν ήταν όμως αποκλειστικά και μόνο το επιστημονικό ενδιαφέρον αυτό που οδήγησε τον Ρότζερ στην καρδιά της Αφρικής. Στα τριάντα πέντε του, ανάμεσα στην οικογενειακή σταθερά και έναν μεγάλο έρωτα, νιώθει πελαγωμένος, μην ξέροντας τι να κάνει. Τότε παίρνει την απόφαση να τα αφήσει όλα πίσω του και να αποδεχτεί την επαγγελματική προσφορά που του έγινε.

Ο Δρόλιας στίνει έξυπνα και λειτουργικά το μυθιστόρημά του, το χωρίζει σε δέκα κεφάλαια, καθένα από τα οποία είναι χωρισμένο σε τρία υποκεφάλαια: το ημερολόγιο του Ρότζερ, οι επιστολές στην

ερωμένη του Τζέσικα, η Τζέσικα. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνει ένα επαναλαμβανόμενο μοτίβο αφήγησης, που προωθεί την ιστορία ομαλά, με έναν ρυθμό σταθερό που εισάγει νέα στοιχεία, δίνει βάθος στους δύο ήρωες και τη διαρκώς μεταβαλλόμενη ψυχολογική τους κατάσταση, σπάει τη σιωπή της Τζέσικα, φανερώνει τα μυστικά που κρατάει ο Ρότζερ για τον εαυτό του. Η μοναχική ζωή των δύο με μόνη παρουσία την ανάμνηση του άλλου.

Όμως, για να είμαστε ειλικρινείς, από μόνη της μια τέτοια ιστορία, παρά την ενδιαφέρουσα αφηγηματική δομή της, θα ήταν μάλλον βαρετή και παρωχημένη. Όλα, στη συγκεκριμένη περίπτωση, κρίνονται στα ευρήματα του συγγραφέα, και ο Δρόλιας προφανώς το γνωρίζει και φροντίζει να αφιερώσει ένα μεγάλο κομμάτι μόχθου και επιμονής σε αυτή την κατεύθυνση. Η Αφρική για παράδειγμα, η άγνωστη μεγάλη ήπειρος, η παρουσία ενός ευρωπαϊού εκεί, το αίσθημα του ξένου, το αργό βύθισμα στην εκεί πραγματικότητα, η σταδιακή μεταμόρφωση από τουρίστα σε κάτι άλλο, δύσκολο να οριστεί με ακρίβεια. Η απόσταση από τον κόσμο του, τόσο ποσοτική, μετρημένη σε χιλιάδες χιλιόμετρα, όσο και ποιοτική, αποτυπωμένη στις εικόνες γύρω του, απόσταση που φιλτράρει ξανά από την αρχή όλα όσα τον ορίζουν, όλα τον προβληματίζουν, την προηγούμενη ζωή. Το επιστημονικό σκέλος του μυθιστορήματος, αναπόσπαστο στοιχείο της ταυτότητας του Ρότζερ, η πρακτική εφαρμογή της θεωρίας, το αίσθημα της ματαιότητας και η επέλαση της συνωμοσιολογίας σε ένα ορθολογικό μυαλό. Η Τζέσικα, και εκεί -για μένα- βρίσκεται το μεγάλο αβαντάζ του Nygos, δημιουργός εγκαταστάσεων μοντέρνας τέχνης, το ετερόνυμο συμπλή-

ρωμα ενός απόλυτα ταγμένου στην επιστήμη μυαλού όπως αυτό του Ρότζερ, μια εντελώς διαφορετική θεώρηση των πραγμάτων και της ιστορίας στο σύνολό της, αλλά και η περιγραφή των έργων της, που πάντα -όταν είναι επιτυχημένη όπως εδώ- μαγεύει και δελεάζει τη φαντασία.

Στα προηγούμενα ευρήματα ίσως θα έπρεπε να προσθέσω τη συγγραφική επιλογή για μη ελληνικό περιβάλλον, ίσως και όχι, καθώς αποτελεί παράπλευρη επιλογή, που όμως η αλήθεια είναι ότι βοηθάει στην πρόσληψη του μυθιστορήματος έξω από ένα πιθανώς δεδομένο και γνώριμο εγκώριο πλαίσιο, εκεί που βρίσκονται και οι συγγραφικές αναφορές του Δρόλια.

Επειδή όμως μιλάμε για μια ιστορία αγάπης, ενδιαφέρων είναι ο τρόπος με τον οποίο επικοινωνούν συναισθηματικά ο Ρότζερ και η Τζέσικα, πώς γίνεται συναίσθημα η λογική και πώς η λογική κρύβεται πίσω από ένα έργο τέχνης. Σφικτοδεμένο και με μικρές προτάσεις, το Nygos διαβάζεται αβίαστα, διαθέτοντας όμως ταυτόχρονα ικανό πλήθος αναφορών και σημείων επιστροφής και επανεξέτασης, φέροντας κάτι γόνιμο κωνεμένο από έργα όπως για παράδειγμα το Τσάι στη σαχάρα του Bowles και τις Τοπικές καταγιγίδες του Boyd ή ακόμα και το Ένα ολόγραμμα για τον βασιλιά του Eggers.

ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΙΑ

Πέθανε ο διακεκριμένος Έλληνας ζωγράφος Μάκης Βαρλάμης

ΑΠΕ-ΜΠΕ » Η τέχνη, ο πολιτισμός και η ελληνική Διασπορά θρηνούν για την απώλεια του διεθνώς γνωστού Έλληνα ζωγράφου, γλύπτη, αρχιτέκτονα και παιδαγωγού, Μάκη (Ευθύμη) Βαρλάμη, του «πολύμορφου καλλιτέχνη» όπως τον αποκαλούσαν, ο οποίος σε ηλικία 75 χρόνων και έπειτα από βαριά ασθένεια που τον ταλαιπωρούσε τον τελευταίο καιρό, άφησε την τελευταία του πνοή στην Αυστρία, όπου ζούσε και δημιουργούσε εδώ και πάνω από μισό αιώνα. «Με τον Μάκη Βαρλάμη η Κάτω Αυστρία χάνει έναν μεγάλο καλλιτέχνη διεθνούς κύρους, ο οποίος υπήρξε μία πολύπλευρα ταλαντούχος προσωπικότητα, που δώρησε πολλά και εμπλούτισε πολύμορφα τη χώρα μας», τονίζει σε συλλυπητήριο τηλεγράφημά του ο Έρβιν Πρελ, κυβερνήτης του ομόσπονδου κρατιδίου της Κάτω Αυστρίας, όπου στην πόλη Σρεμς ο Μάκης Βαρλάμης διατηρούσε εδώ και δεκαετίες την έδρα των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων του και είχε ιδρύσει εκεί το φημισμένο μουσείο του. Γεννημένος στη Βέροια το 1942 και

έπειτα από σπουδές αρχιτεκτονικής στη Βιέννη, ο Μάκης Βαρλάμης είχε καταξιωθεί τις τελευταίες δεκαετίες στον χώρο των τεχνών ως ζωγράφος, γλύπτης, αρχιτέκτονας, διακοσμητής, αλλά και ως παιδαγωγός, ενώ είχε διατελέσει καθηγητής στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου Εφαρμοσμένης Τέχνης της Βιέννης και είχε διδάξει ως επισκέπτης καθηγητής σε άλλα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Η πλούσια έκθεσή του για τον Μέγα Αλέξανδρο, με 1.700 πίνακες, γλυπτά, κατασκευές και μοντέλα, είχε πρωτοπαρουσιαστεί στη Θεσσαλονίκη το 1997, στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης και στη συνέχεια περιόδευσε σε μία σειρά χωρών, όπως στην Αυστρία, την Ελβετία, την Κύπρο, την Ιρλανδία, την Αίγυπτο και την Αυστραλία.

Το "Μουσείο Τέχνης Βάλντφριτελ", που δημιούργησε ο ίδιος στην πόλη Σρεμς φιλοξενεί το καλλιτεχνικό έργο της 50χρονης δουλειάς του Μάκη Βαρλάμη, αλλά και τη συλλογή με το όνομά του, που περιλαμβάνει έργα σύγχρονων καλλιτεχνών από διάφορες χώρες.

Βιβλία

Ο κήπος της αγάπης

Μάρκου Μαλτ

μετάφραση: Μαριάννα Κουτάλου
Εκδότης: Opera

"Είναι όλα ανακατεμένα, η αλήθεια και το ψέμα. Σε σωστή δοσολογία, αν μπορούμε να το πούμε έτσι. Θα έλεγες ότι αυτό το κάθαρμα φρόντισε να μπλέξει κάποια κομμάτια αλή-

θειας εδώ κι εκεί, μόνο και μόνο για να πιστέψουμε την ιστορία, για να συνεχίσουμε ν' ακολουθούμε τα ίχνη που μας χάραξε μέσα σ' αυτήν την καταραμένη ζούγκλα! Για τα υπόλοιπα, εκτός από αυτές τις ενδείξεις, βγάλτε άκρη μόνοι σας! Ξεκαθαρίστε τα μόνοι σας και θα δείτε!" Μια ευφάνταστη πόρνη που προσφέρεται στους πελάτες της χωρίς περιορισμούς, ένας τρυφερός πατέρας και σύζυγος που πανικοβάλλεται στη θέα ενός χαμένου παιδικού φίλου, ένας έφηβος που παραδίδεται ολοκληρωτικά στη σαγήνη ενός χαρισματικού συμμαθητή, μια σιωπηλή και μυστηριώδης φοιτήτρια που θυμίζει έντονα κοκκινολαίμη, ένας αστυ-νομικός-ναυάγιο της ζωής που παραλαμβάνει ένα ανώνυμο χειρόγραφο με τίτλο: Ο κήπος της αγάπης, είναι μερικά από τα πρόσωπα που συνθέτουν την πλοκή αυτού του παζλ.

Η καρό Βαλίτσα

Μαρία Ουζούνη

Εκδότης: Οι Εκδόσεις των Συναδέλφων

Έβαλε το κλειδί στην πόρτα και αυτό δεν γύρισε. Την έσπρωξε και άνοιξε με ένα ελαφρύ τρίξιμο. Σίγουρα κάτι δεν πήγαινε καλά. Να την ξέχασε ανοικτή;

Μπήκε προσεχτικά μέσα στον διάδρομο και, πριν ακόμη την κλείσει, άκουσε μια διόλου φιλική φωνή. "Γεια σου, Βασίλη". Στην πόρτα είδε έναν άντρα, συνομήλικό του. Η καρδιά του πήγε να σπάσει από την τρομάρα, άχνα δεν βγήκε από το στόμα του. Όμως τόσα είχε περάσει στη ζωή του, γιατί να φοβηθεί τώρα; Με τη σκέψη αυτή συνήλθε από την έκπληξη.

"Ποιος είσαι και πώς μπαίνεις σε ξένα σπίτια;" Ένα έγκλημα κατά τη διάρκεια μιας διονυσιακής γιορτής στη σύγχρονη Ελλάδα και μια ιστορία που έρχεται από πολύ μακριά. Η Αντίσταση, οι νικητές που έγιναν οι χαμένοι του Εμφυλίου, η Βραζιλία των μεταναστών και ένας ανήσυχος δημοσιογράφος μπλέκονται αριστοτεχνικά σε ένα μυθιστόρημα που καθιλώνει τον αναγνώστη τόσο με την πλοκή του όσο και με την ατμόσφαιρά του.

Ελ Ντάμπα

Δημήτρης Χριστοδούλου

Εκδότης: Μετρονόμος

Η Ελ Ντάμπα υπήρξε ένα από τα δεκάδες στρατόπεδα που "φιλοξένησαν" κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου χιλιάδες Έλληνες. Το ιδιαίτερο σ'

αυτό όμως είναι ότι πρόκειται για φυλάκιση 10.000 Ελλήνων πολιτών από τους Άγγλους "συμμάχους" κατά τη διάρκεια των "Δεκεμβριανών", που με την ανοχή της "σκιδώδους" κυβερνήσεως του Γ. Παπανδρέου έδρασαν σαν κυρίαρχοι στη χώρα. Ο ποιητής Δημήτρης Χριστοδούλου, που την έζησε όπως και χιλιάδες άλλοι, δίνει με τη διάσταση του "μύθου" το βάθος και την τραυματική εμπειρία των φυλακισμένων.

Ο κολυμβητής

μετάφραση: Μαρία Φακίνου

Εκδότης: Πατάκης

Δ α μ α σ κ ό ς , αρχές της δεκαετίας του '80. Ένας Αμερικανός κατ'άσκος χωρίς όνομα αφήνει το νεογέννητο παιδί του αβέ-

βαιη μοίρα του... Τριάντα χρόνια μετά, μια νεαρή Σουηδέζα, η Κλάρα Βαλντέν, υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Βρυξέλλες, και ο πρώην σύντροφός της Μαχμούτ Σαμμάι βρίσκονται αντιμέτωποι με εμείς δεδομένα, για την απόκρυψη των οποίων κάποιοι είναι έτοιμοι να σκοτώσουν. Στην άλλη άκρη του κόσμου, ένας παλιός κατάσκοπος που κρύβεται από το παρελθόν του και σήμερα ζει μόνο για να κολυμπάει στην τοπική πισίνα μαθαίνει ότι η κόρη του έχει παρυσυρθεί σε ένα ανελέητο κυνηγητό στην Ευρώπη. Μόνο ο "Κολυμβητής" μπορεί να τη σώσει. Όμως ο χρόνος λιγοστεύει... Τα πολλά νήματα μιας ιστορίας που ξεκινάει από πολύ μακριά θα ενωθούν την παραμονή των Χριστουγέννων σε ένα χωριό στο αγριεμένο σουηδικό αρχιπέλαγος. Ένα μυθιστόρημα που συνδυάζει τη δράση που ηλεκτρίζει με την ατμόσφαιρα που μεταφέρει τον αναγνώστη σε πρωτόγνωρους τόπους, ένα βιβλίο για την ενοχή και την εξιλέωση, που μεταφράστηκε με εξαιρετική επιτυχία σε περισσότερες από 30 γλώσσες.

Η χρονική περίοδος, η οποία προηγείται των Χριστουγέννων, εορτάζεται και βιώνεται εις την Βιέννη μέσα σε ατμόσφαιρα Διοθητικής και όχι μέσα στο κίτς των Λούνα - παρκ, όπως γίνεται εδώ.

Το πνεύμα των Χριστουγέννων ίπταται εκεί πάνω από μία πόλη, η οποία ξέρει να τιμά το ωραίο. Γαλήνη, αγάπη, πρεμία, τάξη, ομορφιά. Απαραίτητες προϋποθέσεις για να υποδεχθεί κάποιος την γένεση του φωτός. Αλλά και μετά τα Χριστούγεννα από το βράδυ της παραμονής της Πρωτοχρονιάς (Σιλβέστερ -

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Κ. ΚΝΙΟΥΚΑΚΗΣ

Μπαλλ) έως την α' Τρίτη των Απόκριων δηλώνονται κάθε χρόνο στο αρμόδιο τμήμα του Δήμου Βιέννης πάνω από 300 μεγάλοι χοροί!

Η ιδιαιτερότητα των Βιεννέζικων χορών συνίσταται στις αμέτρητες λαμπρές αίθουσες της πρωτεύουσας μιας πολυεθνικής αυτοκρατορίας 55.000.000 καλουμένων ψυχών, η οποία συνεπύκνωσε σ' ένα κράτος 8.000.000 περίπου κατοίκων με την ίδια πρωτεύουσα, με τα ίδια παλάτια, τα αρχοντικά και τα μουσεία. Όταν ακούγεται η προτροπή του αρχιτελετάρχη ενός μεγάλου χορού: «Alles Walzer», οι χορευτές πλημμυρίζουν όπως τα κύματα του Δουνάβηως την αίθουσα. Η καρδιά των παρευρισκομένων κτυπά τότε στον ρυθμό των τριών τετάρτων, καθώς τα μεγαλύτερα πνεύματα του μουσικού στερεώματος μ' επικεφαλής το «ωραιότερο μουσικό τσέρβελο», κατά την έκφραση του Ριχάρδου Βάγκνερ, τον βασιλέα του βαλς Γιόχαν Στράους οδηγούν τα βήματά τους εις την χορευτική πίστα.

Θυμάμαι με νοσταλγία τους χρυσοποίκιλτους χώρους των βιεννέζικων παλατιών -σε όλους τους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς: μπαρόκ, ροκοκό, μπελ-επώκ, κλάσικ, γιούγκεντ-στουλ (αρτουβό)- όπου κάθε χειμώνα η χάρη της αφελούς χαράς της Βιεννέζας με λίκνιζε σε πολλούς και διάφορους χορευτικούς ρυθμούς. Εκεί στην μεγάλη αίθουσα του Χοφ-μπουργκ χορεύαμε βαλς, ταγκό και πολωνέζα, ενώ στην παραπέρα φοξ-τροτ, αγγλικό βαλς, τσα-τσα και σάμπα (μετά τις δώδεκα η ορχήστρα έπαιξε ένα συρτάκι αφιερώνοντάς το στον Αλέξη Ζορμπά). Αλλά και για τους καλογυμνασμένους χορευτές υπήρχε αίθουσα για ροκ-εντ-ρολ και μούγκι.

Στην αυστριακή λογοτεχνία, ιδίως στα έργα του Αρθούρου Σνίτσελ, η χάρη του χαμόγελου της Βιεννέζας -η χάρη της αφελούς χαράς- μπόρεσε να την οδηγήσει σ' ένα αξεδιάλυτο δίχτυ τραγικότητας στην ζωή της. Αλλά, όταν η αφέλεια δεν υπάρχει, το άλας μαραίνεται και όχι μόνον στην Βιέννη αλλά σ' όλες τις αίθουσες του κόσμου. Αφού μια αρετή υπάρχει, θα πρέπει και να καλλιεργείται, να εξευγενίζεται, για να εξακολουθεί να υπάρχει.

Ο χορός σε αίθουσα της Βιέννης. Να το μεγάλο σεμινάριο του εξευγενισμού των ηθών και της σύγχρονης Ευρώπης!

«Tanzwit» - «λύσσα η χορευτική», έτσι χαρακτηριζόταν ήδη ο Μέτερνιχ την μανία των Βιεννέζων για τον χορό και την μουσική, όταν στην στενόχωρη και μέσα στα μεσαιωνικά τείχη της περικλεισμένης πρωτεύουσας των Αψβούργων χόρευαν κάθε βράδυ 50.000 Βιεννέζοι μέσα στα παλάτια των αριστοκρατών, στα αρχοντικά της ανερχόμενης αστικής κοινωνίας του 19ου αιώνα, στα δυάρια και τριάρια των πρώτων πολυκατοικιών - στρατώνων, στις αίθουσες των καφενείων και των πανδοχείων. Έκτοτε άλλαξαν πολλά στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στην άλλοτε αυτοκρατορική πρωτεύουσα της Βιέννης. Έμειναν όμως, οι χοροί, πάνω από 300 κάθε χρόνο όπως προαναφέρθηκε. Τι να πρωτοαναφέρει κανείς;

Το «Κάιζερμαλλ», το οποίο γίνεται στις αίθουσες του παλατιού των Αψβούργων το βράδυ της 31ης Δεκεμβρίου, τον χορό της Φι-

Το "άνοιγμα" του χορού της Όπερας της Βιέννης.

Οι χοροί της Βιέννης

λαρμονικής της Βιέννης, στις 22 Ιανουαρίου, στο σπίτι της κατ' εξοχήν Βιεννέζικης ορχήστρας, στο περίφημο Musikverein ή τον χορό της Όπερας στις 19 περίπου Φεβρουαρίου, όταν 186 ζεύγη θα ανοίξουν με την πολωνέζα «σεμπιτάν» το μεγαλύτερο κοσμικό γεγονός της σύγχρονης εποχής με την πραγματικότητα μιας πολύ παρωχημένης. Ο χορός του Πολυτεχνείου γινόταν, όταν ήμουν φοιτητής του, στα χειμερινά ανάκτορα των Αψβούργων τέλος του Γενάρη. Υπήρχαν κι άλλοι χοροί: Ο χορός των Τεχνικών, των Αξιωματικών, των Αστυνομικών (όπου αντί βαλς χορεύεται το εκάστοτε Kriminal Tango), ο χορός των Κυνηγών, ο χορός των Ανθοπωλών της πρωτεύουσας. Θυμάμαι που δεν μου επετράπη η είσοδος στον χορό των Δικηγόρων διότι το παντελόνι μου δεν έφερε μαύρη λωρίδα όπως προβλεπόταν από τον κανονισμό (Vorschrift ist Vorschrift)! Έτσι αναγκάστηκα να επιστρέψω εις την οικία για ν' αλλάξω σμόκιν και όλα αυτά, όταν έξω η θερμοκρασία ήτο -10 οC βαθμοί και το χιόνι εξήντα εκατοστά!

Τον Γενάρη του 1980 πήγα στον χορό του Πολυτεχνείου, στα χειμερινά ανάκτορα των Αψβούργων, με 38 και βάλε πυρετό! Και το χιόνι έξω στρωμένο! Κατά τις 5 τα ξημερώματα, όπου τελείωσαν οι χοροί, ο πυρετός είχε πέσει από την πολύ χορευτική γυμναστική με αιθέριες υπάρξεις! Αν πάντως, η συνοδός σας, υπό οποιανδήποτε μορφή και ιδιότητα, είναι ή πιστεύει ότι είναι η ωραιότερη μέσα στην αί-

θουσα του χορού, τότε συνιστάται να προτιμήσετε τον χορό των «ζαχαροπλαστών Βιέννης». Μια ειδική επιτροπή εκλέγει την ωραιότερη κοπέλα της βραδιάς, την ζυγίζουν -κάπως ελευθερωμένη από τα περιττά υφάσματα- και της απονέμουν ως βραβείο το ισόβαρό της σε ζα-

χαρωτά...

Αν κάποιος θέλουν να προλάβουν τον χορό της Όπερας μπορούν να κλείσουν εισιτήρια στον αριθμό 0043-1-514-44-2624. Ίσως σταθούν τυχεροί να πουν την μαγική φράση σε μια αιθέρια Βιεννέζα: «Tanzen wir?»!

Το αμφιθέατρο της Όπερας της Βιέννης

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΣΟΣ
info@herb.gr

Βιότοπος - περιγραφή

Μια λατινική ονομασία του βοτάνου είναι *Convallaria majalis* (Κομβαλλάρια του Μαΐου) και ανήκει στην οικογένεια των Λιλιϊδών. Είναι ποώδες φυτό, πολύχρονο, πολύ σπάνιο στη χώρα μας. Μέχρι σήμερα έχει βρεθεί κοντά στην Κόνιτσα, τον Όλυμπο και τον Ταΰγετο. Είναι δηλητηριώδες αλλά καλλιεργείται ως ανθοκομικό χάρη στα πολύ όμορφα άνθη του, που είναι μικρά σαν κουδουνάκια στο τέρμα του βλαστού, με 6 δόντια σε τσαμπί.

Κομβαλλάρια

Τα άνθη βγαίνουν από τη μία μεριά του στελέχους. Τα άνθη είναι ερμαφρόδιτα (έχουν και αρσενικά και θηλυκά όργανα) και γονιμοποιούνται από μέλισσες, μύγες και άλλα έντομα. Έχει έρπον ρίζωμα και τα δύο όρθια φύλλα του είναι ελλειπτικά. Ο καρπός είναι κόκκινη ράγα. Φτάνει σε ύψος τους 15-20 πόντους.

Το συναντούμε με τις ονομασίες Κρινάκι, Μυγκέ, Κρίνος ή Πολυγόνατον.

Ιστορικά στοιχεία

Το φυτό ήταν γνωστό στη Γερμανία ως «Τα δάκρυα της κυρίας», γιατί σύμφωνα με τον μύθο το κρινάκι του βγήκε όταν έπεσαν πάνω του τα δάκρυα της Εύας, τη στιγμή που εκδιώχτηκε με τον Αδάμ από τον Κήπο της Εδέμ.

Η Κομβαλλάρια αναφέρεται ως φαρμακευτικό φυτό από τον 2ο αιώνα μ.Χ. και υπήρξε για μεγάλο διάστημα σήμα κατατεθέν της φαρμακοβιομηχανίας.

Στη βοτανοθεραπευτική χρησιμοποιήθηκε κατά τον 16ο αιώνα αλλά η χρήση της δεν διαδόθηκε γιατί είναι φυτό δηλητηριώδες και απαιτούσε μεγάλη προσοχή στη χρήση του.

Η British Medical Journal τον Νοέμβριο του 1883 αναφέρει ότι ο Δρ. Έντουαρντ Ντραμόντ έγραψε πως στο βιβλίο «Commentaries of the Materia Medica of Dioscorides, Venice 1621» περιλαμβάνεται απόσπασμα του Δρ. Πιέτρο Αντρέα Ματιόλι όπου γράφει για τη χρήση της Κομβαλλάριας στις καρδιακές νόσους «η Κομβαλλάρια δυναμώνει την καρδιά, το μυαλό και το πνεύμα. Δρα θετικά στο χτυποκάρδι, ίλιγγο, επιληψία και αποπληξία».

Στη Ρωσία στις αρχές του 1880 το χρησιμοποιούσαν στην ιατρική ενώ στη λαϊκή ιατρική το χρησιμοποιούσαν εκατονταετίες πριν για τη θεραπεία της υδρωπικίας. Γύρω στα 1883 έγινε δημοφιλές και το συνιστούσαν ως υποκατάστατο της Δακτυλίδας σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Συστατικά - χαρακτήρας

Το βότανο περιέχει καρδιακά γλυκοσίδια (ανάμεσα τους η κονβαλλατοξίνη και η κονβαλλατοξόλη), σαπωνίνες (ανάμεσά τους η κονβαλλαρίνη και το κονβαλλαρικό οξύ), ασπαργίνη, φλαβονοειδή, αιθέριο έλαιο με φαρνε-

σόλη. Τα καρδιακά γλυκοσίδια που περιέχει το βότανο είναι μία ομάδα χημικών ουσιών που υπάρχει σε όσα βότανα χρησιμοποιούνται ως ιάματα για τη θεραπεία της καρδιάς. Αυτές οι πολύπλοκες χημικές ενώσεις έχουν την ικανότητα να διεγείρουν τον καρδιακό μυ, με τρόπο που να ενισχύει τη συστολή του και να εξασφαλίζει την άντληση περισσότερου αίματος σε όλο το σώμα. Έτσι αυξάνεται η απόδοση της καρδιάς, ενώ χάρη στη λειτουργία αυτών των ενώσεων, δεν αυξάνεται αντίστοιχα και το οξυγόνο που χρειάζεται ο καρδιακός μυς για τη λειτουργία του, κι έτσι δεν δημιουργείται το πρόβλημα της ανεπάρκειας οξυγόνου.

Η φαρμακολογική ανάλυση δείχνει ότι τα γλυκοσίδια αυτά στη Κομβαλλάρια είναι η Κομβαλλατοξίνη, η Κομβαλλατοξόλη, η Κομβαλλαρίνη, η Κομβαλλαμαρίνη, η Κομβαλλασιόλη και η Κομβαλλατοξολοσίδη. Αν και υπάρχουν όλες αυτές οι βιοχημικές ενώσεις στο βότανο, δύο μόνο από αυτές επιδρούν απευθείας στην καρδιά και κύρια η Κομβαλλοτοξόλη.

Θα έλεγε κανείς λοιπόν ότι οι υπόλοιπες ενώσεις είναι άχρηστες. Αυτό όμως είναι μεγάλο λάθος. Εδώ στο βότανο αυτό φαίνεται καθαρά αυτό που είναι γνωστό για όλα σχεδόν τα βότανα. Ότι η δράση μιας συγκεκριμένης ουσίας που μπορεί να μας θεραπεύσει από μια πάθηση, δεν είναι η ίδια όταν την απομονώσουμε από το υπόλοιπο βότανο για να την χορηγήσουμε στον πάσχοντα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση τα άλλα γλυκοσίδια, αυξάνουν ως 500 φορές τη διαλυτότητα των ενεργών ουσιών. Αυτό είναι εξαιρετικό χρήσιμο γιατί επιτυγχάνουμε το ίδιο αποτέλεσμα χρησιμοποιώντας μικρότερη δόση, αφού η αύξηση της διαλυτότητας οδηγεί σε αύξηση της «βιο-διαθεσιμότητας». Επιπλέον έχει διαπιστωθεί ότι αν και η Κομβαλλοτοξίνη απομονωμένη επιδρά γρήγορα, οξειδώνεται και αποβάλλεται από το σώμα επίσης γρήγορα, ενώ το «πλήρες» φυτό έχει μεγαλύτερο χρόνο επίδρασης στο σώμα. Τα άλλα προφανώς ανενεργά γλυκοσίδια μετατρέπονται από το σώμα σε ενεργά όπως και όταν χρειάζεται. Έτσι δεν υπάρχει κίνδυνος δηλητηρίασης από την Κομβαλλάρια (όταν την λαμβάνουμε στη σωστή δοσολογία), αφού τα γλυκοσίδια της έχουν μια μοναδική χημική δομή, χάρη στην οποία απεκ-

ρίζες του φυτού η οποία χρησιμοποιείται στη θεραπεία των εγκυμμάτων και για την πρόληψη δημιουργίας ουλώδη ιστού.

Από τα άνθη του φυτού παράγεται ένα αιθέριο έλαιο το οποίο χρησιμοποιείται στην αρωματοποιία. Από τα φύλλα του την άνοιξη παράγεται μία πράσινη χρωστική ουσία και το φθινόπωρο μία κίτρινη χρωστική ουσία.

Παρασκευή και δοσολογία

Δεν πρέπει να την λαμβάνουμε μόνοι μας, παρά μόνο με άδεια του ειδικού σύμφωνα με τις οδηγίες του.

Προφυλάξεις

Η Κομβαλλάρια είναι ένα βότανο που το παίρνουμε με προσοχή και μόνο κάτω από την επίβλεψη ειδικού. Όλα τα μέρη του φυτού είναι δηλητηριώδη. Οι υψηλές δόσεις προκαλούν βαρείς εμετούς, ναυτία, διαταραχή στην αντίληψη των χρωμάτων, λήθαργο και καρδιακές αρρυθμίες. Ενδεικτικά, η μέγιστη ασφαλής δόση στη Βρετανία είναι μέχρι 1 ml βάμμα την ημέρα. Οι καρποί δεν τρώγονται γιατί είναι δηλητηριώδες. Δεν συστήνεται σε οποιαδήποτε μορφή (ξηρό βότανο, αλκολάτ, ή σταγόνες) σε οξείες ασθένειες του συκωτιού και των νεφρών, γαστρίτιδα, οξεία μυοκαρδίτιδα και ενδοκαρδίτιδα.

κρίνονται εύκολα και δεν συσσωρεύονται στο σώμα.

Το συγκεκριμένο λοιπόν βότανο, είναι ένα καλό παράδειγμα για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα βότανα. Βλέπουμε ότι το όλο, είναι κάτι παραπάνω από το άθροισμα των επί μέρους τμημάτων του.

Ανθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Χρησιμοποιούνται για θεραπευτικούς σκοπούς τα ξηρά φύλλα του φυτού τα οποία συλλέγονται την εποχή της ανθοφορίας του, το Μάιο και Ιούνιο. Οι σπόροι ωριμάζουν τον Οκτώβριο.

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Η Κομβαλλάρια δρα ως αγχολυτικό, αντισπασμωδικό, καρδιοτονωτικό, διουρητικό, εμετικό, αντιπυρετικό, καθαρτικό και πρεμιστικό βότανο. Η Κομβαλλάρια είναι ίσως το πολυτιμότερο καρδιακό ίαμα που χρησιμοποιούν οι βοτανοθεραπευτές σήμερα. Έχει την ίδια δράση με τη Δακτυλίτιδα (βότανο που χρησιμοποιείται για την καρδιακή ανεπάρκεια), αλλά δεν έχει τις πιθανές τοξικές της επιδράσεις. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την θεραπεία της καρδιακής ανεπάρκειας και της κατακράτησης υγρών, όταν αυτή έχει σχέση με καρδιακά προβλήματα. Βοηθά τον οργανισμό όταν υπάρχει δύσπνοια λόγω συμφορητικών καταστάσεων της καρδιάς. Διεγείρει τις συστολές και βελτιώνει την απόδοση της καρδιάς και είναι χρήσιμο για την αδύναμη και ανεπαρκή καρδιά των ηλικιωμένων. Πρέπει να χορηγείται μαζί με ένα διουρητικό όπως το Ταραξάκο ή με τονωτικά όπως ο Κράταιγος και το Γκίγκο Μπιλόμπα, ανάλογα με την αιτία της πάθησης. Συνδυάζεται επίσης καλά με τον Λεόνουρο. Μια αλοιφή παρασκευάζεται από τις

Υ.Γ: Όλα τα προηγούμενα άρθρα της στήλης μπορούν να τα βρούμε στη διεύθυνση www.herb.gr.

Επίσης αν κάποιος φίλος αναγνώστης γνωρίζει οποιαδήποτε θεραπευτική ιδιότητα βοτάνου του τόπου μας

που δεν είναι ευρέως γνωστή ή έχει κάποιο ερώτημα μπορεί να το απευθύνει στην ηλεκτρονική διεύθυνση skouvatsos11@gmail.com